

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ
НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ»

КОЛОДІЗЄВ ОЛЕГ МИКОЛАЙОВИЧ

УДК 001.895:330.5](043.3)

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Спеціальність 08.00.08 – Гроші, фінанси і кредит

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
доктора економічних наук

Суми – 2010

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Харківському національному економічному університеті.

Науковий консультант – доктор економічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України
Гриньова Валентина Миколаївна,
Харківський національний економічний університет, завідувач кафедри менеджменту

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України
Крупка Михайло Іванович,
Львівський національний університет імені Івана Франка, завідувач кафедри фінансів, грошового обігу і кредиту;

доктор економічних наук, професор
Корнєєв Володимир Вікторович,
ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України», заступник завідувача відділу досліджень розвитку та регулювання фінансових ринків;

доктор економічних наук, професор
Васильєва Тетяна Анатоліївна,
Державний вищий навчальний заклад «Українська академія банківської справи Національного банку України», завідувач кафедри менеджменту

Захист дисертації відбудеться 28 січня 2011 р. об 11 год. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 55.081.01 у Державному вищому навчальному закладі «Українська академія банківської справи Національного банку України» за адресою: 40000, м. Суми, вул. Петропавлівська, 57, зала засідань вченої ради.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Державного вищого навчального закладу «Українська академія банківської справи Національного банку України» за адресою: 40000, м. Суми, вул. Покровська, 9/1.

Автореферат розісланий 27 грудня 2010 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

І.М. Бурденко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Найважливішим стратегічними завданням забезпечення макроекономічної збалансованості економіки України та підвищення рівня її конкурентоспроможності на світовому ринку сьогодні є збільшення темпів структурно-інноваційного відновлення, розширення масштабів застосування досконалої техніки і технологій, перехід від екстенсивного типу економічного зростання до інтенсивного, заснованого в першу чергу на інноваціях. Активізація науково-технічного розвитку обумовлює необхідність створення цілісної системи його фінансового забезпечення, узгодження інтересів держави, фінансових установ та суб'єктів господарювання щодо розширення темпів, напрямків і механізмів акумуляції та трансформації фінансових ресурсів. Вказані процеси повинні відбуватися в контексті забезпечення інвестиційних потреб економіки щодо реалізації технологічних змін та належної мотивації інноваційного підприємництва.

В умовах подолання негативних наслідків світової фінансової кризи суттєво ускладнюється механізм фінансового забезпечення проведення широкомасштабної інноваційної політики, насамперед, через обмеження доступу до зовнішніх запозичень, уповільнення кредитної активності та зниження довіри до банківської системи, значне зростання дефіциту державного бюджету, наявність цілого ряду структурних деформацій у розвитку вітчизняного фінансового ринку. В контексті забезпечення стійкого економічного зростання в Україні особливого значення набуває розвиток теоретичних засад та розробка ефективних практичних заходів щодо структурної перебудови існуючого механізму фінансового забезпечення реалізації інноваційної моделі розвитку в рамках існуючих інвестиційних, структурних та інституційних обмежень.

Фундаментальні основи дослідження причинно-наслідкових зв'язків між фінансами та інноваціями у відтворювальних циклах закладено класиками економічної науки, зокрема: Х. Барнетом, В. Зомбартом, М. Калецкі, М. Кондратьєвим, С. Кузнецем, Г. Меншем, В. Мічерліхом, Б. Санто, Дж. Сінкі, Р. Солоу, Дж. Стиглицем, Б. Твіссом, М. Туган-Барановським, Ф. Фабоцци, Х. Хауштайном, Я. Хонко, А. Шпідгоффом, Й. Шумпетером та ін. Дослідженню методологічних засад інвестиційного забезпечення інноваційної активності присвячені роботи відомих вітчизняних вчених: В. Александрової, О. Амоші, Ю. Бажала, Т. Васильєвої, О. Васюренка, А. Гальчинського, В. Гейця, А. Гриньова, В. Гриньової, Г. Доброва, М. Долішнього, А. Єпіфанова, В. Корнеєва, М. Крупки, В. Куриляка, О. Лапко, В. Мунтіяна, С. Онишко, В. Семіноженка, В. Соловійова, М. Чумаченка, А. Чухна, Н. Чухрай, І. Школи, І. Школьник, О. Шевцової, А. Яковлева та ін. Вирішенню проблеми розширення спектра інструментів фінансування інновацій присвячені наукові праці російських дослідників, зокрема: С. Валдайцева, Є. Голубкова, А. Ніколаєва, А. Градова, С. Ільєнкової, П. Завліна, П. Зав'ялова, А. Казанцева, В. Ковальова, Р. Ноздрьова, Р. Фатхутдінова та ін.

В той же час, незважаючи на значну кількість ґрунтовних досліджень щодо пошуку ефективних форм та методів фінансування інновацій, існує потреба у комплексному обґрунтуванні здатності фінансового сектора забезпечити інноваційний шлях розвитку вітчизняної економіки з урахуванням особливостей і динамічного характеру світових економічних відносин. Подальшого розвитку потребує комплекс питань, пов'язаних з впровадженням в Україні концепції векторної конвергенції з відповідною перебудовою національної інноваційної системи (НІС); розробкою підходів до моделювання процесів ієрархічної узгодженості елементів механізму фінансового забезпечення інноваційного розвитку; оцінкою впливу рівня розвитку фінансового ринку та стійкості банківської системи на ефективність реалізації інноваційної стратегії розвитку економіки. Зростаючі теоретичні та практичні потреби у вирішенні зазначеного кола питань стали визначальними при обґрунтуванні актуальності теми дослідження, обумовили його мету, завдання та зміст.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Обраний напрямок дисертаційного дослідження узгоджується з базовими положеннями Концепції розвитку НІС, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17 червня 2009 р. № 680-р, та пов'язаний з тематикою науково-дослідної роботи Харківського національного економічного університету. До звіту за темою «Забезпечення фінансової стабільності економічних агентів на етапі структурних трансформацій» (номер державної реєстрації 0109U005002) включено пропозиції автора щодо формування інструментарію діагностики процесів дестабілізації у фінансовому забезпеченні інноваційної діяльності економічних суб'єктів; за темою «Формування механізму попередження дестабілізації функціонування економічних суб'єктів» (номер державної реєстрації 0110U002788) – пропозиції автора щодо обґрунтування системи показників оцінки фінансової стабільності банку в контексті формування його ресурсного потенціалу для фінансування високоризикового інноваційного підприємництва; за темою «Організаційно-економічний механізм управління капіталом банку та фінансовим забезпеченням його розвитку» (номер державної реєстрації 0103U008937) – пропозиції автора щодо визначення рівня стабільності ресурсної бази банку в контексті довготермінового інвестування в інноваційні проекти.

Мета і задачі дослідження. Мета дисертаційного дослідження полягає у формуванні теоретико-методологічних засад та механізму фінансового забезпечення інноваційного розвитку національної економіки та обґрунтуванні впливу ресурсних можливостей банківської системи і фінансового ринку на ефективність реалізації даного механізму.

Досягнення поставленої мети зумовило необхідність розв'язання наступних завдань:

- дослідити відповідність сучасних тенденцій інноваційної діяльності в Україні умовам реалізації інноваційної моделі розвитку економіки;
- сформулювати теоретико-методологічні засади векторної конвергенції фінансового забезпечення інноваційного розвитку національної економіки

- в контексті інтеграції України у європейський економічний простір, розробити пропозиції щодо перебудови НІС в межах цієї концепції;
- обґрунтувати напрямки взаємодії складових механізму фінансового забезпечення національної економіки на інноваційних засадах;
 - сформулювати принципи взаємодії та узгодження механізмів фінансового забезпечення інноваційного розвитку на суб'єктному, об'єктному рівні та за територіальною ознакою;
 - розробити багаторівневу систему показників оцінки ефективності фінансування інноваційної діяльності;
 - розробити систему економетричних моделей залежності результативності розвитку національної економіки від параметрів фінансового забезпечення інновацій;
 - розробити підходи до оцінки впливу регіональних диспропорцій на можливості фінансового забезпечення інноваційного розвитку національної економіки за рахунок ресурсів банківської системи;
 - на основі застосування економіко-математичного моделювання оцінити вплив рівня фінансової стійкості вітчизняної банківської системи на рівень фінансування інноваційного розвитку економіки;
 - виокремити системоутворюючі фактори ефективного функціонування фінансового ринку в контексті реалізації завдань фінансового забезпечення інноваційного розвитку національної економіки;
 - обґрунтувати можливості використання фінансових інновацій для підвищення ефективності функціонування фінансового ринку;
 - поглибити зміст категоріального апарату фінансового забезпечення інноваційного розвитку національної економіки та визначити сутнісну трансформацію певних понять з урахуванням тенденцій змін світового розвитку.

Об'єктом дослідження є економічні відносини, що виникають у процесі фінансового забезпечення реалізації інноваційної моделі розвитку економіки та участі у ньому банків та інших суб'єктів фінансового ринку.

Предмет дослідження – теоретико-методологічні засади, методичні рекомендації та практичний інструментарій фінансового забезпечення інноваційного розвитку національної економіки.

Методи дослідження. У процесі дисертаційного дослідження застосовано методологію системного аналізу для отримання загальних результатів щодо встановлення закономірностей і тенденцій фінансування інноваційного розвитку економіки України.

Методологічною основою дослідження послужили фундаментальні положення теорії фінансів і кредиту, банківської справи, інноватики, концептуальні засади сучасної економічної теорії, наукові праці вчених-економістів, присвячені проблемам фінансово-кредитного забезпечення інноваційного розвитку.

В процесі дослідження використано такі загальнонаукові методи дослідження та аналізу економічних процесів: логічного узагальнення, порівняння

та систематизації (при деталізації предмета дослідження); аналогій (у процесі порівняльного аналізу ефективності фінансування інноваційних процесів в Україні та країнах Європи); системно-структурний і багатофакторний аналізи (при визначенні елементів системи управління фінансовим забезпеченням інноваційного розвитку економіки України); синтез, наукова абстракція та морфологічний аналіз (при уточненні базових економічних категорій наукового дослідження); індукції та дедукції (при обґрунтуванні основних джерел фінансування пріоритетних напрямків інноваційного розвитку економіки); методи кореляційно-регресійного аналізу, графічного й економіко-математичного моделювання (при встановленні взаємозв'язку основних макроекономічних параметрів розвитку економіки України з показниками стабільності фінансового ринку); метод експертних оцінок, індексний метод і метод групувань (в процесі оцінювання закономірностей інноваційного розвитку та формування системи показників щодо їх прогнозування).

Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативно-правові документи з питань фінансування інновацій, звітні дані Державного комітету статистики, нормативні акти Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, Національного банку України, Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку, Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України, нормативні документи, аналітичні огляди та звіти міністерств і відомств, Асоціації українських банків, міжнародних економічних організацій і міжнародних фінансових інституцій, дані інформаційно-аналітичних бюлетенів, а також періодичні видання та наукові публікації вітчизняних і зарубіжних авторів.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у вирішенні наукової проблеми щодо створення теоретико-методологічного підґрунтя функціонування механізму фінансового забезпечення інноваційного розвитку національної економіки в умовах її інтеграції у світовий фінансовий простір, розвитку відомих та розробці нових методичних положень обґрунтування впливу ресурсних можливостей банківської системи і фінансового ринку на ефективність реалізації даного механізму.

Найбільш вагомими науковими результатами дисертаційного дослідження є такі:

вперше:

- запропоновано та на основі застосування методу канонічних кореляцій підтверджено гіпотезу про залежність рівня фінансового забезпечення інноваційного розвитку економіки України від рівня фінансової стійкості банківської системи, оціненої за рівнями достатності капіталу, ліквідності, ділової активності, дохідності та прибутковості, якості активів. Запропоновані положення формують методологічне підґрунтя для короткострокового та середньострокового прогнозування динаміки стану інвестиційного забезпечення потреб реалізації моделі економічного зростання на основі інновацій у розрізі окремих джерел фінансування;

- розроблено графічну трьохвимірну модель позиціонування фінансових інновацій в межах фінансового ринку, яка формує методологічне підґрунтя для визначення функцій таких інновацій в структурі механізму фінансового забезпечення інноваційного розвитку економіки і надає можливість для їх подальшого використання щодо задоволення потреб реального сектора економіки (інтеграційні процеси, системи розрахунків, міжнародна торгівля, концентрація фінансових ресурсів), диверсифікації видів діяльності фінансових інститутів (кредитування, інвестування, страхування, формування додаткових ресурсів), структурних елементів світового фінансового ринку (міжнародні організації, системи валют, фінансові інструменти, інноваційні технології, ринок фінансових послуг) на конкретному етапі інноваційного розвитку економіки;
- як орієнтир при формуванні фінансової політики держави щодо створення умов та відповідного механізму фінансового забезпечення інноваційного розвитку національної економіки запропоновано використовувати концепцію векторної конвергенції, сутність якої полягає у зближенні національної економіки з економіками розвинених країн – стратегічних партнерів за параметрами і концепцією фінансування інновацій. Формалізовано основні положення даної концепції, визначено принципи фінансового забезпечення та критерії інноваційності економіки України у відповідності до вимог векторної конвергенції, обґрунтовано прогнозовані параметри розвитку економіки України;
- розроблено багаторівневу систему економетричних моделей, яка дозволила формалізувати залежності: обсягу ВВП України від джерел фінансування інноваційного розвитку (на першому рівні); джерел фінансування інновацій від якісних характеристик інноваційної активності у вітчизняній економіці (на другому рівні); ендогенних показників інноваційної діяльності від екзогенних параметрів функціонування НІС (на третьому рівні);
удосконалено:
- науково-методичний підхід до формування регіональної фінансової політики шляхом обґрунтування впливу територіальних організаційно-інституційних особливостей на ефективність використання кредитних важелів фінансового забезпечення функціонування суб'єктів інноваційного підприємництва на основі побудованих рейтингів регіонів України за результатами діяльності комерційних банків;
- теоретичні засади прогнозування тривалості стадій життєвого циклу фінансових інновацій з урахуванням впливу факторів зовнішнього середовища (світових інтеграційних процесів, глобалізації фінансових ринків, розвитку міжнародної торгівлі, науково-технічного прогресу тощо) та результатів аналізу рівня задоволення потреб споживачів фінансових послуг на основі системного аналізу існуючих обмежень, що забезпечує підґрунтя для ранньої діагностики тенденцій розвитку фінансового ринку з виокремленням впливу глобальних інноваційних перетворень;

- теоретичні підходи до визначення просторових і часових меж впливу зовнішніх і внутрішніх фінансових інновацій на окремі структурні елементи фінансового ринку в контексті виконання ним функції ресурсного забезпечення інноваційних перетворень в економіці;
- концептуальні положення формування суб'єктної, об'єктної та територіальної узгодженості фінансового забезпечення інноваційного розвитку економіки: 1) на суб'єктному рівні узгодженість має бути досягнута при взаємодії держави та ринкового механізму щодо вибору адекватної структури фінансових методів стимулювання інноваційної активності; 2) на об'єктному рівні при реалізації відповідних заходів на макро-, мезо- та мікрорівнях узгодження має забезпечити спрямування підприємницької ініціативи в напрямку реалізації державних і регіональних інноваційних пріоритетів; 3) забезпечення територіальної узгодженості при реалізації фінансової політики стимулювання інноваційного розвитку національної економіки має базуватися на застосуванні кластерного підходу;
- методичні засади формування багаторівневої системи показників ефективності фінансування інновацій (на макро-, мезо- та мікрорівнях) як інструмента забезпечення ієрархічної узгодженості при здійсненні фінансової політики інноваційного розвитку шляхом включення до неї абсолютних, відносних та прирістних індикаторів, що оцінюють рівень фінансування інновацій за структурою, динамікою, спрямованістю, достатністю, ризикованістю та результативністю;

набули подальшого розвитку:

- розуміння сутності фінансової інновації як фінансового продукту (послуги, інструмента) на фінансовому ринку, що має ознаку унікальності, базується на передових фінансових технологіях, здатних забезпечити ефективний перерозподіл наявних ресурсів на фінансовому ринку, підвищення доходності та ліквідності для суб'єкта ринкових відносин та оптимізацію існуючих ризиків;
- структурно-декомпозиційний аналіз базових економічних категорій і понять дослідження проблеми фінансування інновацій, на основі чого запропоновано розуміти під: фінансовим забезпеченням інноваційного розвитку – сукупність економічних відносин, що виникають з приводу пошуку, залучення і ефективного використання фінансових ресурсів, а також організаційно-управлінських принципів, методів і форм впливу цих ресурсів на інноваційний розвиток національної економіки; під механізмом фінансового забезпечення інноваційного розвитку національної економіки – упорядковану, взаємопов'язану, узгоджену сукупність фінансових відносин, стимулів, важелів, інструментів, форм та методів, спрямовану на досягнення цілей інноваційної діяльності з урахуванням фінансових можливостей економічної системи та внутрішніх закономірностей інноваційного розвитку;
- теоретико-методологічні підходи до формування оптимальної структури національної інноваційної системи шляхом: конкретизації складу та визначення завдань її підсистем генерації знань (включає науку та її сегменти в інших

- секторах економіки); поширення і застосування знань (етапи дослідження і розробки, виробництво товарів і послуг); комерціалізації нововведень (охоплює ринок науково-технічної продукції, ринкові інститути); професійної підготовки кадрів; інноваційної інфраструктури (правова база, державна макроекономічна та інноваційна політика, корпоративне управління, ринкові механізми); фінансового забезпечення (фінансові інструменти, методи, форми фінансування, важелі впливу та фінансове регулювання);
- теоретичні підходи до вибору класифікаційних ознак виокремлення груп інновацій у відповідності з етапами здійснення системних змін (технічних, економічних, соціальних, структурних тощо) у розвитку економіки, що дозволяє визначати місце кожної окремої групи інновацій в їх загальній системі, надавати їм характеристики у відповідності до спрямованості, процесу формування, механізму впровадження, механізму використання, ефективності, впливу на економічний розвиток.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що сформульована у дисертації сукупність теоретико-методологічних положень у комплексі формує підґрунтя для побудови цілісної системи фінансового забезпечення інноваційної діяльності. Вони доведені до рівня методичних розробок і практичних рекомендацій, які використані в практичній діяльності фінансових установ, організацій та підприємств, зокрема: Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку НАН України (м. Харків) – в аспекті конкретизації очікуваних результатів щодо визначення прогностичних обсягів фінансування інноваційних підприємств реального сектора економіки (довідка № 010-912/177 від 17.06.2010); Управління Національного банку України в Харківській області (довідка № 03-044/5380 від 30.06.2010) – щодо оцінки соціально-економічного потенціалу регіону та визначення позиції банківського сектора області в загальному рейтингу щодо формування об'єктивних умов перерозподілу фінансових ресурсів й забезпечення процесу реалізації стратегії інноваційного розвитку країни; ХОФ АКБ «Укрсоцбанк» (довідка №10/97–13 від 09.06.2010) – щодо зменшення витрат на управління філіями банку в певних регіонах шляхом консолідації функцій їх управлінських підрозділів і забезпечення можливості перерозподілу ресурсів для вирішення завдань формування резервів і пошуку додаткових джерел фінансування регіональних інноваційних програм; ТОВ «Каліта-Фінанс» – щодо доцільності впровадження у практичну діяльність запропонованих автором рекомендацій з доповнення існуючого переліку показників оцінювання рівня ефективності фінансування інноваційної діяльності (довідка № 1 від 23.06.2010).

Практичне значення результатів дослідження підтверджується застосуванням теоретико-методологічних положень дисертації у навчальному процесі Харківського національного економічного університету при викладанні навчальних дисциплін «Гроші та кредит», «Центральний банк і грошово-кредитна політика», «Інвестиційне кредитування» (довідка № 10/86-43-145 від 23.06.2010); Харківського національного автомобільно-дорожнього університету

(довідка № 2535/01 від 10.09.2010); Національного університету «Львівська політехніка» (довідка № 09-10/17 від 13.09.2010); Донецького національного університету економіки і торгівлі ім. Михайла Туган-Барановського (довідка № 13.02/1840 від 08.09.2010).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є самостійним завершеним дослідженням. Наукові положення, розробки, висновки і рекомендації, що виносяться на захист за результатами досліджень, одержані автором самостійно. Особистий внесок у наукових працях, опублікованих у співавторстві, наведено окремо у списку публікацій.

Апробація результатів дисертації. Основні теоретичні та методологічні положення дисертаційного дослідження доповідалися, обговорювалися й одержали позитивну оцінку на міжнародних наукових конференціях, серед яких: «Динаміка наукових досліджень – 2004» (2004 р., м. Дніпропетровськ), «Теорія і практика сучасної економіки» (2004 р., м. Черкаси), «Теорія і практика сучасної економіки» (2005 р., м. Черкаси), «Міжнародна банківська конкуренція: теорія і практика» (2007 р., 2009 р., м. Суми); всеукраїнських науково-практичних конференціях: «Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України» (2005–2008 рр., м. Суми), «Інтеграційні процеси та розвиток фінансової системи України» (2006 р., м. Харків), «Сучасні аспекти фінансового управління економічними процесами» (2007 р., м. Севастополь), «Становлення і розвиток банківської системи України в умовах ринкових перетворень в економіці» (2008 р., м. Тернопіль), «Сучасні проблеми фінансового моніторингу» (2008 р., м. Харків); на Другому Міжнародному Нобелівському економічному форумі «Світова економіка XXI століття: цикли й кризи» (2010 р., м. Дніпропетровськ) та ін.

Публікації. Основні наукові положення, висновки і результати дослідження опубліковано в 47 наукових працях загальним обсягом 61,98 друк. арк., з яких особисто автору належать 41,06 друк. арк., у тому числі 1 одноосібна монографія, 4 колективні монографії, 25 статей у наукових спеціалізованих виданнях, 2 статті в інших виданнях, 15 публікацій у збірниках матеріалів конференцій, 1 колективний підручник, 4 колективні навчальні посібники.

Структура та обсяг дисертації. Робота складається зі вступу, шести розділів, висновків, додатків, списку використаних літературних джерел. Основний текст роботи складає 405 сторінок, що містить 48 таблиць і 59 рисунків (з них 9 таблиць і 13 рисунків займають 25 окремих сторінок), 16 додатків на 103 сторінках і список використаних джерел із 520 найменувань на 49 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано вибір теми дослідження, визначено мету і завдання дослідження, його об'єкт і предмет, методи, розкрито наукову новизну та практичне значення одержаних результатів, а також апробацію результатів дослідження.

У першому розділі «**Теоретичні засади та сучасні тенденції інноваційного розвитку національної економіки**» узагальнено теоретичне підґрунтя

дослідження ролі інновацій у розвитку національної економіки, досліджено відповідність сучасних тенденцій інноваційної діяльності в Україні умовам обраних стратегічних пріоритетів інноваційної моделі розвитку економіки.

Систематизація наукових поглядів вітчизняних та закордонних науковців довела, що більшість з них, досліджуючи поняття «інновація», беруть за основу концепцію Й. Шумпетера, який визначає відкриття, винахід нового пристрою або технології як початкову подію, а впровадження цього пристрою або технології – як завершальну. Критичний аналіз та узагальнення теоретичних напрацювань інноватики дозволили автору сконцентруватись на таких науково-методичних підходах до розуміння сутності категорії «інновація»: як процесу (під час якого наукова ідея або технічний винахід доводяться до практичного використання та починають давати економічний ефект); як предмета/результату (який отримується шляхом комерціалізації результатів наукових досліджень); як ідеї (що містить певну новизну і є метою інноваційної діяльності). Виходячи з цього, інновацію можна характеризувати: 1) беручи до уваги її чітку спрямованість на остаточний результат (із точки зору одержання прибутку на ринку та задоволення суспільної потреби); 2) як результат складного процесу, який передбачає системні зміни не тільки технічного, але й економічного, соціального та структурного видів; 3) як фактор, що забезпечує економічний, соціальний, науково-технічний та інші види ефектів.

Результати дослідження існуючих підходів до визначення рівнів новизни інновації дозволяють стверджувати про можливість вибору класифікаційних ознак у відповідності з етапами організації процесу інноваційного розвитку економіки. Виокремлення груп інновацій згідно з певними ознаками (спрямованість, процес формування, механізм впровадження, механізм використання, ефективність, вплив на економічний розвиток інновації) дозволяє визначати місце кожної окремої групи інновацій в їх загальній системі, встановлювати їх особливості і надавати характеристики у відповідності з етапами процесу інноваційного розвитку економіки.

У роботі досліджено та здійснено класифікацію перешкод, що виникають на шляху інноваційного розвитку економіки України, які полягають у: недосконалості структури економіки України (переважання питомої ваги добувної та сировинної галузей в загальній кількості галузей); недостатності рівню інновативності вітчизняної економіки та невизначеності результатів проведення структурних змін в економіці країни; дефіциті фінансових ресурсів для інвестування інновацій, науки, освіти та економіки в цілому; недостатності обсягів залучення інвестиційних ресурсів для забезпечення інноваційного розвитку; високих процентних ставках по банківських кредитах та недостатньому рівні капіталізації всієї банківської системи України; відсутності суттєвої підтримки наукових досліджень з боку держави та її втручанні в справу пріоритетної підтримки вітчизняної науки. Проведений аналіз свідчить, що недосконала структура національної економіки не відповідає загальним тенденціям глобалізації, що мають місце у світі. Проблеми функціонування і перспективи розвитку

новітніх галузей, поряд із традиційними, зумовлені процесами глобалізації і потребують від держави розробки такої моделі розбудови економіки, яка буде відповідати економічним, ментальним і соціальним особливостям вітчизняної економіки.

На підставі узагальнення світового досвіду реалізації фінансової політики інноваційного розвитку з урахуванням особливостей функціонування вітчизняної економіки визначено основні стратегічні пріоритети державного регулювання інноваційної діяльності, які передбачають: формування належних умов розвитку інтеграційних процесів (забезпечення конкуренції в науковій і науково-технічній діяльності; інтеграція науки і виробництва; сприяння розвитку міжнародного наукового співробітництва); фінансово-кредитне забезпечення (пряме бюджетне фінансування; надання безпроцентних банківських позичок малим підприємствам та окремим винахідникам; створення інноваційних фондів, що користуються податковими пільгами); правове забезпечення (права, охорона інтелектуальної власності; розвиток патентно-ліцензійної системи); реформування організаційної структури щодо створення мережі технополісів, технопарків та інкубаторів.

Доведено, що безпосереднє втручання держави у стратегічний розвиток національної економіки повинно мати форму надання державних замовлень на проведення досліджень і виробництво продукції у відповідності з пріоритетними напрямками розвитку науки і техніки (стратегії фундаментального та кінцевого фінансування), а також здійснюватися через прийняття і реалізацію комплексної програми заходів щодо підтримки пріоритетних галузей економіки країни на шляху інноваційного розвитку.

У другому розділі **«Концептуальні основи фінансового забезпечення інноваційного розвитку економіки України»** здійснено структурно-декомпозиційний аналіз економічних категорій дослідження, розроблено концепцію векторної конвергенції фінансового забезпечення інноваційного розвитку економіки України та механізм відповідної перебудови НІС.

За результатами структурної декомпозиції економічних понять «фінанси», «фінансування», «фінансовий механізм», «фінансове забезпечення» обґрунтовано категоріальну сутність фінансового забезпечення інноваційного розвитку економіки.

Критичний аналіз та узагальнення теоретичних положень сучасної теорії фінансів дозволили автору виокремити такі науково-методичні підходи до розуміння сутності поняття «фінансове забезпечення»: ресурсний (як формування цільових грошових фондів та ресурсів; оцінюється на основі визначення вартості та обсягу доступних ресурсів); витратний (як покриття витрат за рахунок фінансових ресурсів, що акумулюються суб'єктами господарювання і державою); структурний (як структурний елемент системи фінансування); функціональний (ототожнення з розподільчою функцією фінансів); комплексний (як сукупність економічних відносин, що виникають з приводу пошуку, залучення і ефективного використання фінансових ресурсів та організаційно-управлінських

принципів, методів і форм їх впливу на соціально-економічний розвиток). Автором обґрунтовано, що жоден з виділених підходів не є вичерпним, оскільки визначає лише окремі сторони досліджуваного поняття та не відповідає вимогам системності, а також не здатний врахувати внутрішні закономірності науково-технічної діяльності.

Фінансове забезпечення інноваційного розвитку економіки запропоновано розуміти як сукупність економічних відносин, що виникають з приводу пошуку, залучення і ефективного використання фінансових ресурсів, а також організаційно-управлінських принципів, методів і форм впливу цих ресурсів на інноваційний розвиток національної економіки.

При формуванні цілісної концепції фінансового забезпечення структурно-інноваційної переорієнтації економіки запропоновано виходити з наступних положень:

1) фінансове забезпечення інноваційного розвитку економіки знаходиться у тих же просторових, часових, ресурсних межах, що і фінансове забезпечення суспільного розвитку. Крім того, воно має базуватися на тих же самих фундаментальних принципах та формуватися в межах єдиної методологічної основи. Це суттєво змінює акценти у розумінні напрямків його трансформації та формує інструменти системного аналізу проблеми фінансового забезпечення економічного прогресу на основі реалізації інноваційної моделі розвитку національної економіки;

2) обов'язковим є врахування сукупності фінансових можливостей економічної системи для інноваційного розвитку в інтересах економічного прогресу, тобто економічної основи фінансового забезпечення інновацій, результатів сучасної економічної ситуації, нових процесів, нових форм суспільних і виробничих відносин, що формуються, нових можливостей, на основі яких можна спрогнозувати перспективи подальшого інноваційного розвитку;

3) обов'язковим є врахування дії внутрішніх закономірностей інноваційного розвитку (диференціація суті та форм фінансового забезпечення через вплив екзогенних шоків в інноваційній системі на різні елементи системи, наявність незворотних процесів в інноваційній системі, коли інновації перестають потребувати фінансового забезпечення, а стають його першоджерелом). Такий підхід надає такому забезпеченню статусу генератора інноваційного зростання та споживача створених фінансових ресурсів.

В роботі запропоновано як основу розробки нової фінансової політики України використовувати концепцію векторної конвергенції фінансового забезпечення інноваційного розвитку національної економіки. Її сутність полягає у зближенні економіки України з економіками розвинених країн – стратегічних партнерів за параметрами фінансування інновацій на основі дотримання принципів повноти забезпечення економічного зростання, відповідності певному рівню продуктивного розвитку економіки та вимогам критеріїв членства у складі інтеграційних об'єднань. Відповідно до цієї концепції національну економіку

можна розглядати з позиції системного інтегратора комплексу соціально-економічних процесів у часі і просторі з прогнозованими параметрами.

В основу запропонованої концепції пропонується покласти систему взаємодії ключових чинників, які формують вимоги до існування ефективного фінансового забезпечення як комплексу соціально-економічних процесів у часі і просторі з прогнозованими параметрами в структурі інноваційного розвитку. Вихідні параметри фінансового забезпечення реструктуризації економіки на інноваційних засадах повинні бути узгодженими з принципами повноти забезпечення економічного зростання, відповідності певному рівню продуктивності забезпечення розвитку економіки з врахуванням загальних вимог економічної доцільності, а також з принципом відповідності вимогам критеріїв конвергенції на шляху просування України до членства у складі інтеграційних об'єднань. Реалізація основних положень даної концепції дозволить забезпечити необхідні умови для вирішення завдань інтеграції України в умовах посилення впливу на неї процесів глобалізації до відповідного інтеграційного об'єднання та адаптації механізмів і інструментів для забезпечення необхідного рівня інноваційного розвитку (рис. 1).

В роботі сформовано систему принципів фінансового забезпечення інноваційного розвитку економіки на засадах концепції векторної конвергенції: органічна єдність науки, освіти і практики в умовах формування нового типу суспільства, заснованого на знаннях; збалансованість співвідношення фундаментальних і прикладних наукових досліджень; комплексність підходу до розв'язання наукових проблем фінансового забезпечення інноваційної діяльності; плановість, економічна доцільність та ефективність наукових досліджень і впровадження їх результатів; задоволення потреб суб'єктів інноваційного підприємництва у фінансових ресурсах; адекватність визначення фінансових можливостей (потенціалу) стабільного функціонування економіки на засадах системно-структурного інноваційного оновлення; моніторинг внутрішніх та зовнішніх загроз фінансового забезпечення розвитку; оперативність і гнучкість реагування на попередження виникнення загроз дестабілізуючих чинників з використанням наявних можливостей; своєчасність та ефективність інформаційного забезпечення на базі використання новітніх технологій та інноваційних програмних продуктів; перманентність розробки заходів щодо підтримки адекватного рівня фінансового забезпечення інноваційної сфери на усіх рівнях економіки, який відповідає визначеним орієнтирам (вектору розвитку).

За результатами досліджень інноваційного розвитку країн запропоновано систему показників інноваційності національної економіки, які об'єднані в п'ять груп з метою конкретизації рівня інноваційної активності, а саме: освітня, фінансова, мотиваційна, господарча та інституціональна. Як орієнтири розвитку для України і такі, які можна вважати прогнозованими параметрами розвитку за плановий період досягнення найвищого рівня конвергенції, пропонується розглядати значення відповідних критеріїв для країн – лідерів відповідного інтеграційного об'єднання.

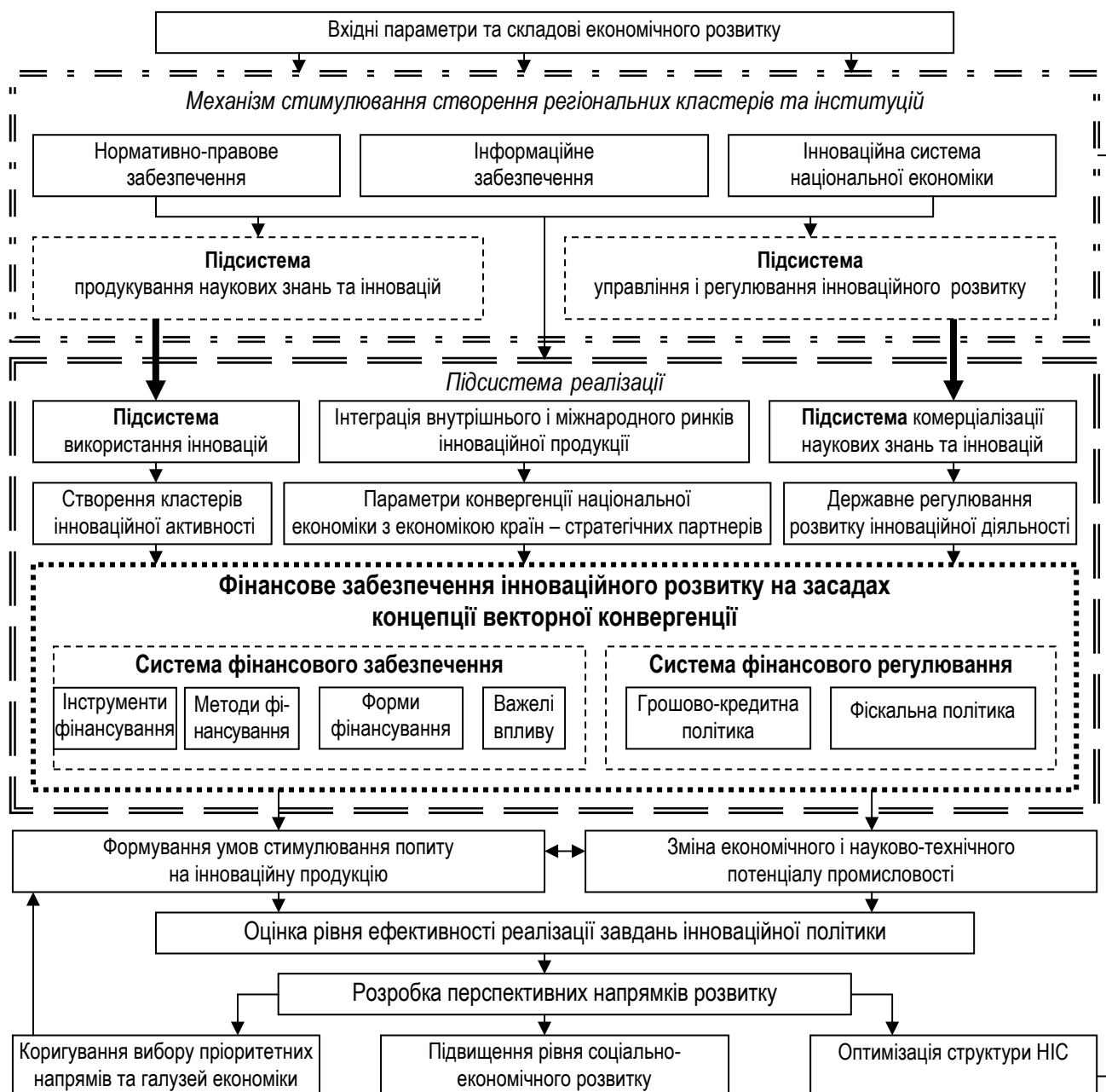

Рис. 1. Модель інноваційного розвитку економіки на засадах векторної конвергенції

В роботі уточнено базисні сфери національної економіки, які створюють фундамент інноваційного процесу та є підсистемами НІС: генерації знань (включаючи науку та її сегменти в інших секторах економіки); поширення і застосування знань (етапи дослідження і розробки, виробництва товарів і послуг); комерціалізації нововведень (ринок науково-технічної продукції, ринкові інститути); професійної підготовки кадрів; інноваційної інфраструктури (правова база, державна макроекономічна та інноваційна політика, корпоративне управління, ринкові механізми); фінансового забезпечення (фінансові інструменти, методи, форми фінансування, важелі впливу та фінансове регулювання). Визначено вплив

підсистеми фінансового забезпечення на розвиток інших підсистем, досліджено його стан та проблеми. На основі узагальнення практичних результатів діяльності і результатів досліджень провідних науковців визначено пріоритетні завдання фінансового забезпечення інноваційного розвитку економіки України.

У третьому розділі «**Методологія формування механізму фінансового забезпечення інноваційного розвитку національної економіки**» узагальнено категоріально-понятійний апарат дослідження механізму фінансового забезпечення в структурі економічних відносин, запропоновано підхід до формування стратегічної моделі його функціонування в Україні та визначено напрямки взаємодії його складових.

Аналіз існуючої структури джерел фінансування інноваційної діяльності в Україні довів їх нестабільність (табл. 1).

Таблиця 1

**Зміна структури джерел фінансування інноваційної діяльності
в 2000-2009 рр.**

Показник	Роки									
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Загальна сума витрат	1757,1	1971,4	3013,8	3059,8	4534,6	5751,6	6160	10850,9	11994,2	7949,9
У т.ч. за рахунок коштів										
Власних, млн. грн.	1399,3	1654	2141,8	2148,4	3501,5	5045,4	5211,4	7999,6	7264	5169,4
Питома вага, %	0,80	0,84	0,71	0,70	0,77	0,88	0,85	0,74	0,61	0,65
Державного бюджету, млн. грн.	7,7	55,8	45,5	93	63,4	28,1	114,4	144,8	336,9	127
Питома вага, %	0,00	0,03	0,02	0,03	0,01	0,00	0,02	0,01	0,03	0,02
Іноземних інвесторів, млн. грн.	133,1	58,5	264,1	130	112,4	157,9	176,2	321,8	115,4	1512,9
Питома вага, %	0,08	0,03	0,09	0,04	0,02	0,03	0,03	0,03	0,01	0,19
Інші джерела, млн. грн.	217	203,1	562,4	688,4	857,3	520,2	658	2384,7	4277,9	1140,6
Питома вага, %	0,12	0,10	0,19	0,22	0,19	0,09	0,11	0,22	0,36	0,14

Як наслідок, за даними глобального індексу конкурентоспроможності у 2010 р. серед 131 країни Україна, займаючи за рівнем вищої освіти та фахової підготовки 46 місце, за технологічним розвитком посіла 83, а за інноваціями – 63 місце.

В процесі дослідження взаємозв'язку між механізмом фінансового забезпечення та механізмом інноваційного розвитку економіки, а також визначення його характеру встановлено, що цей зв'язок є суб'єктно-об'єктивним, діалектичним та зворотним. Незважаючи на первинне сприйняття взаємодії цих механізмів виключно як витратної, механізм інноваційного розвитку економіки

в реаліях економічного розвитку виступає акумулятором фінансових потоків та може навіть забезпечити їх відтворення на розширеній основі.

В контексті забезпечення реалізації державної інноваційної стратегії та сприяння економічному прогресу механізм фінансового забезпечення виконує підтримуючу (стимулюючу) та одночасно обмежуючу функції, що обумовлюється наявним дефіцитом фінансових ресурсів та необхідністю їх раціонального використання. Критичний аналіз та узагальнення теоретичних положень сучасної теорії фінансів дозволили автору виокремити науково-методичні підходи до розуміння сутності поняття «механізм фінансового забезпечення»: структурний (як структурний елемент або складова механізму вищого порядку, зокрема господарського або економічного); комплексний (як сукупність методів фінансового впливу на соціально-економічний розвиток, фінансових індикаторів та фінансових інструментів); системний (як цілісна система). Така класифікація напрямків дослідження механізму фінансового забезпечення формує підґрунтя для переосмислення економічної сутності і методів більш ґрунтового аналізу взаємозв'язку та взаємообумовленості наукових концепцій та шкіл.

На підставі системного аналізу об'єктивних закономірностей фінансово-кредитного забезпечення процесу відтворення суспільного багатства, циклічності, взаємної залежності та обумовленості фаз руху фінансових потоків капіталу, внутрішніх закономірностей інноваційного розвитку, а також науково-методичних підходів до розуміння сутності базових понять («фінансовий механізм» та «фінансове забезпечення») конкретизовано розуміння змісту дефініції «механізм фінансового забезпечення інноваційного розвитку національної економіки». Відповідно до авторських пропозицій це – упорядкована і взаємопов'язана узгодженою спрямованістю сукупність фінансових відносин, стимулів, важелів, інструментів, форм та методів, спрямована на досягнення цілей інноваційної діяльності з урахуванням фінансових можливостей економічної системи та внутрішніх закономірностей інноваційного розвитку.

В роботі проведено системний аналіз існуючих форм фінансового забезпечення інноваційного розвитку економіки та зроблено висновок, що кожна з них характеризується особливими умовами своєї реалізації, і перерозподіл ресурсів між ними в загальному обсязі наявних ресурсів здійснюється з урахуванням доцільності застосування конкретних механізмів в існуючих умовах через інструменти впливу засобами фінансової політики.

Автором визначено ключові орієнтири ефективного функціонування системи фінансового забезпечення інноваційного розвитку економіки України на сучасному етапі: проблеми трансформації і вибору оптимальної структури фінансової системи; врахування специфіки взаємозв'язків між окремими її структурними складовими, а також існуючих методів фінансового забезпечення в умовах інтеграції національної економіки у світовий економічний простір; розробка стратегії фінансування як фундаментального способу забезпечення інноваційного розвитку економіки та окремих інноваційно-орієнтованих галузей.

В роботі сформульовано принципи реалізації механізму фінансового забезпечення інноваційного розвитку економіки: цільове використання фінансових ресурсів в умовах жорстких бюджетних обмежень; узгодженість створення фінансового потенціалу та механізму його використання; продуктивність фінансового забезпечення інноваційного розвитку; системний підхід для забезпечення переходу від поетапного підходу фінансування до системного; розмежування джерел і механізму фінансового забезпечення щодо конкретних суб'єктів інноваційних відносин; концентрація інноваційного та фінансового потенціалу; оптимізація структури джерел фінансового забезпечення; синтезу, цілеспрямованого взаємозв'язку самоорганізуючих механізмів з механізмами державного регулювання; пріоритетності, що дозволяє вирішити проблему розв'язання конкретного соціально-економічного завдання; узгодженості з обмеженістю коштів для реалізації завдань; розмежування джерел і механізму фінансового забезпечення щодо структурних елементів інноваційної системи.

Для розкриття структури фінансового забезпечення інноваційного розвитку економіки як системи взаємопов'язаних елементів – фінансових методів, важелів, фінансових інструментів та існуючих форм фінансування запропонована концептуальна модель фінансового забезпечення діяльності суб'єктів господарювання на засадах інноваційного розвитку економіки, яка дозволяє формалізувати взаємозв'язок складових підсистем та ключових елементів. В структурі цієї моделі виділено підсистеми фінансового, інформаційного, інституціонального та нормативно-правового забезпечення, розкрито їх зміст.

Проведений аналіз сучасного стану інноваційного розвитку економіки України дозволив стверджувати про наявність дисбалансу між об'єктивними закономірностями суспільного розвитку (потреби в науково-технічних досягненнях) та умовами отримання і реалізації інновацій. Такий висновок підтверджує ряд факторів щодо: безпосередньо процесу здійснення інноваційної діяльності (непослідовність; безсистемність, порушення єдності; недостатня усвідомленість значущості мультиплікативного ефекту інноваційного розвитку; недостатній рівень забезпечення економічних умов тощо) та непродуктивного використання ресурсів для фінансування інновацій (невідпрацьованість стратегії фінансового забезпечення; недостатнє врахування закономірностей інноваційного розвитку; недостатня увага до базисних інновацій, які формують високоукладність структури економіки, переважання продуктивних інновацій; неоптимальність структури інновацій та їх фінансування; неузгодженість окремих складових фінансового забезпечення інноваційного розвитку економіки; відсутність регулюючих засад у здійсненні фінансового забезпечення тощо).

У четвертому розділі **«Ієрархічна узгодженість фінансового забезпечення інноваційного розвитку економіки»** визначено принципи взаємодії та узгодження фінансового забезпечення інноваційного розвитку на суб'єктному та об'єктному рівнях; обґрунтовано напрямки застосування кластерного підходу при вирішенні цих завдань; розроблено багаторівневі системи показників оцінки ефективності фінансування інновацій та економетричних моделей

залежності результативності розвитку національної економіки від параметрів фінансування інновацій.

В роботі обґрунтовано, що фінансове забезпечення інноваційного розвитку економіки має бути узгоджене за об'єктами реалізації відповідних заходів, тобто на макро-, мезо- та мікрорівнях (рис. 2) з метою забезпечення спрямування підприємницької ініціативи в напрямку реалізації державних і регіональних інноваційних пріоритетів. Реалізація моделі інтенсивного економічного зростання можлива лише за умови дотримання взаємообумовлюючих та взаємопов'язаних принципів формування механізмів фінансування та управління інноваційним розвитком на всіх цих рівнях, а саме: узгодженості, відповідності, комплексності, динамічності, продуктивності, системності, диверсифікації, інтеграційності.

Фінансове забезпечення інноваційного розвитку економіки має бути узгоджене також і на суб'єктному рівні, тобто при взаємодії держави та ринкового механізму щодо вибору адекватної структури методів стимулювання інноваційної активності, що дозволяє отримувати ефект від впровадження і комерціалізації інновацій за рахунок формування оптимальної сукупності методів стимулювання, яка відповідає встановленим параметрам розвитку економіки України (рис. 3).

Практичним інструментарієм втілення запропонованої автором концепції ієрархічної узгодженості при здійсненні фінансового забезпечення інноваційної діяльності має виступати відповідна багаторівнева система показників ефективності фінансування інновацій:

1. На макрорівні (міждержавному) ефективність фінансування інновацій запропоновано визначати на основі індикатора «Фінансування інновацій, продажі і ринки» Європейського інноваційного табло EIS, Європейського інноваційного індексу SII, індикатора технологічної якості АРКО, оцінки інноваційного потенціалу країни. Обґрунтовано механізм узгодження отриманих даних.

2. Для здійснення оцінки на мезорівні (держава або регіон) розроблено систему індикаторів, які дозволили отримати результати щодо структури, динаміки, спрямованості, достатності, ризиковості та результативності фінансування інновацій в Україні за 2000–2009 рр. Виявлено наявність цілого ряду суттєвих протиріч в представленні даних Державним агентством з інвестицій та інновацій та Держкомстатом України, визначено напрямки їх усунення.

3. На мікрорівні (суб'єкт господарювання) розроблено систему абсолютних, відносних та прирістних індикаторів, що оцінюють рівень фінансування інновацій за наступними групами: спрямованість, достатність та ефективність.

Принцип ієрархічної узгодженості дотриманий автором також і при побудові багаторівневої системи економетричних моделей залежності результативності розвитку національної економіки від параметрів фінансового забезпечення інновацій (рис. 4). В результаті проведеного кореляційно-регресійного аналізу підтверджено гіпотезу про обумовленість зростання ВВП зростанням складових фінансового забезпечення інноваційного розвитку економіки за визначеною структурою його джерел.

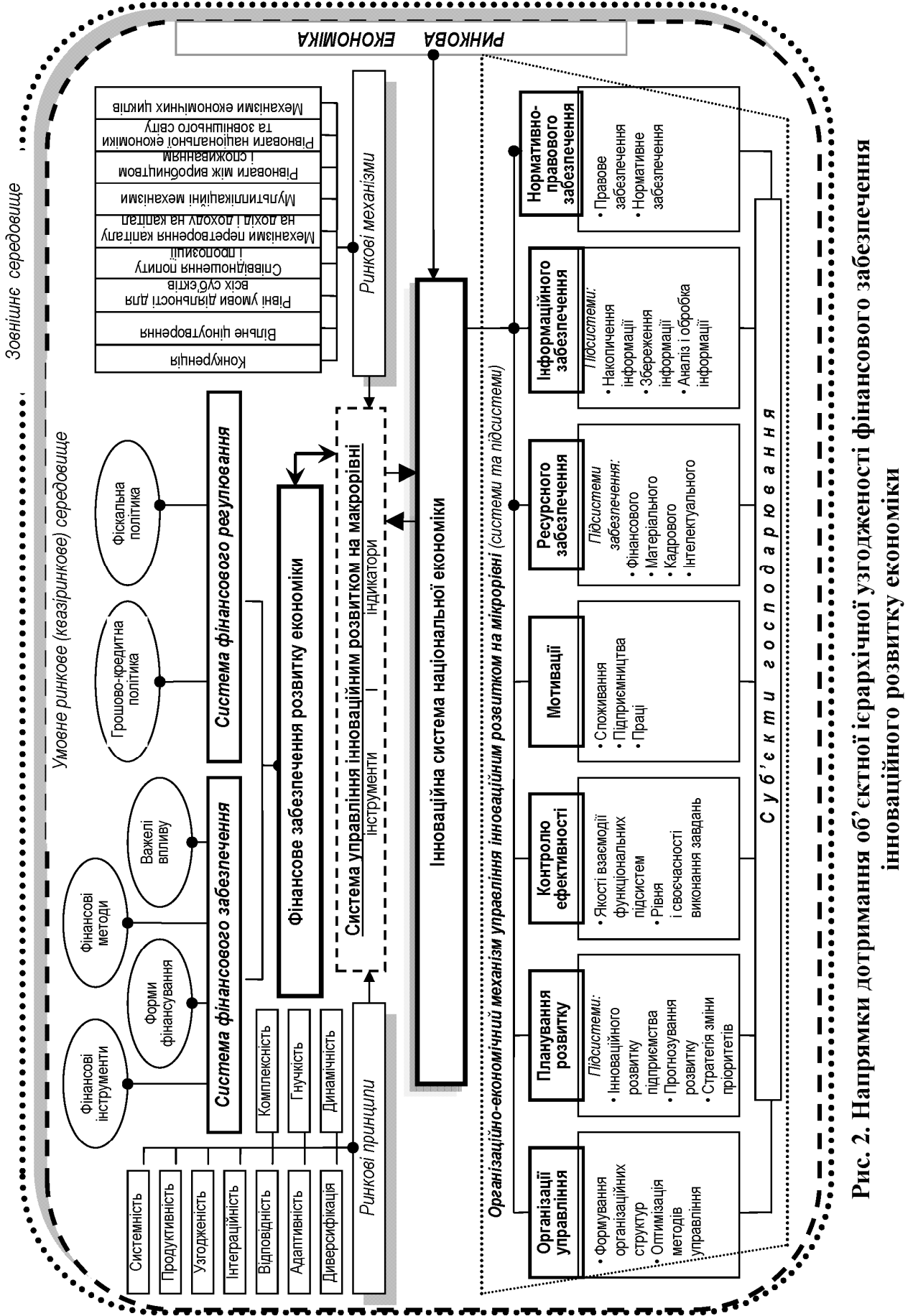

Рис. 2. Напрямки дотримання об'єктної ієрархічної узгодженості фінансового забезпечення інноваційного розвитку економіки

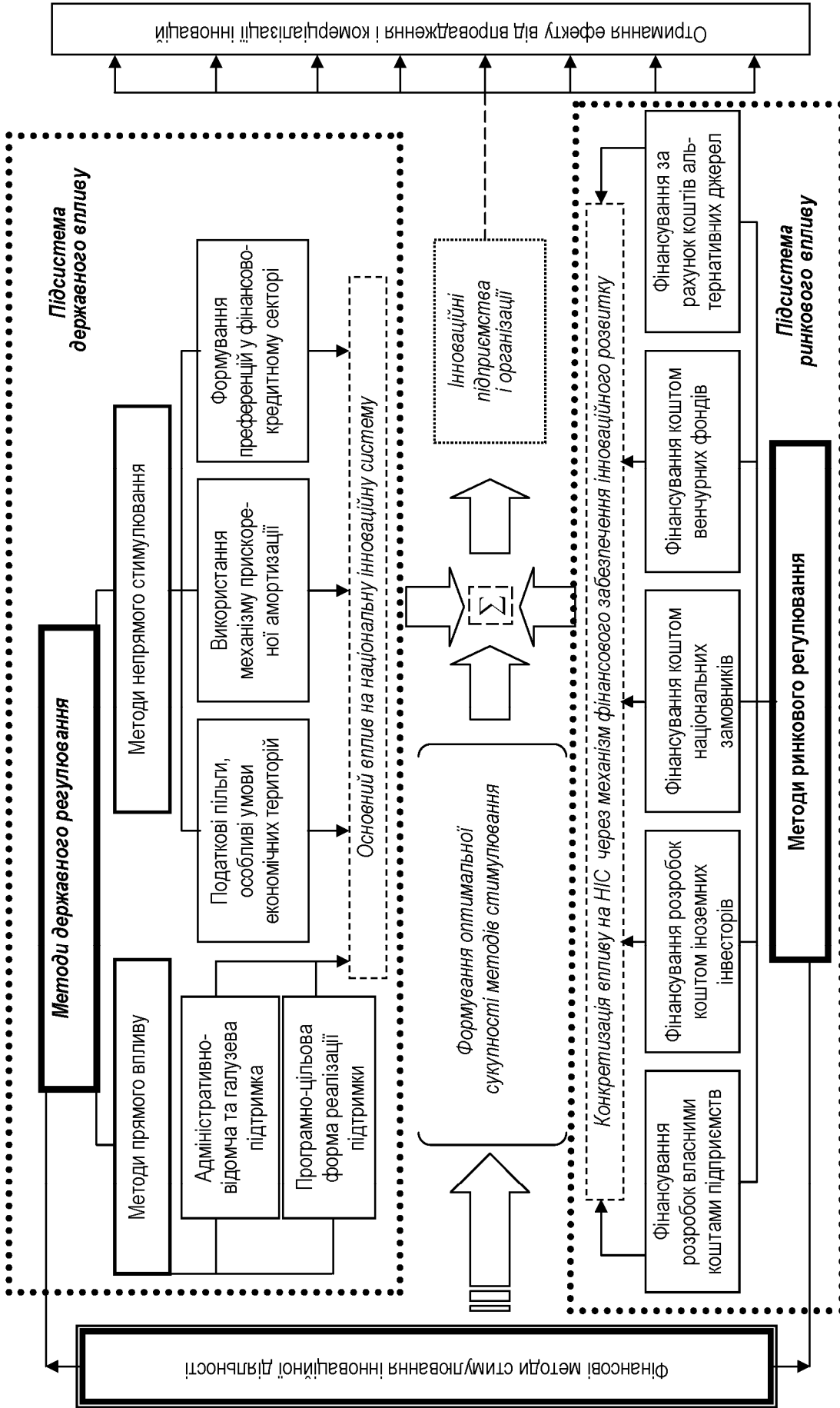

Рис. 3. Напрямки дотримання суб'єктної узгодженості при формуванні оптимальної сукупності методів стимулювання розвитку економіки

Модель 1-го рівня

Формування моделі залежності обсягу ВВП від джерел фінансування інноваційного розвитку економіки $Y_1 = f(X_2; X_3; X_4; X_5)$

$$Y_1 = -3179,89 + 62,6399 \times X_2 + 1612,39 \times X_3 + 314,96 \times X_4 - 25,8481 \times X_5$$

$$Y_1 = -3179,89 + 62,6399 \times 6590,44 + 1612,39 \times 187,95 + 314,96 \times 846,72 - 25,8481 \times 2272,53 = 920635,66 \text{ млн. грн.}$$

Фактор X_5 за результатами побудови та аналізу кореляційної матриці для моделі 1-го рівня був визнаний статистично незначущим і вилучений з моделі

X_2 – обсяги фінансування технологічних інновацій за рахунок власних коштів суб'єктів інноваційної діяльності	X_3 – обсяги фінансування технологічних інновацій за рахунок коштів Державного бюджету України	X_4 – обсяги фінансування технологічних інновацій за рахунок коштів іноземних інвесторів	X_5 – обсяги фінансування з інших джерел
---	--	--	--

Моделі 2-го рівня

Формування, параметризація та верифікація моделей залежності джерел фінансування інноваційного розвитку X_2, X_3, X_4, X_5 від показників X_6, X_7, X_8

Результати побудови та аналізу кореляційної матриці для моделей 2-го рівня свідчать про достатній рівень впливу на показники X_2, X_3, X_4, X_5 лише показника X_8

$$Y_{21} = 157,67 + 0,82816 \times X_8$$

$$Y_{22} = -39,8231 + 0,0293236 \times X_8$$

$$Y_{23} = -375,995 + 0,157413 \times X_8$$

$$Y_{24} = -688,01 + 0,381142 \times X_8$$

$$Y_{21} = 157,67 + 0,82816 \times 7767,55 = 6590,44 \text{ млн. грн.}$$

$$Y_{22} = -39,8231 + 0,0293236 \times 7767,55 = 187,95 \text{ млн. грн.}$$

$$Y_{23} = -375,995 + 0,157413 \times 7767,55 = 846,72 \text{ млн. грн.}$$

$$Y_{24} = -688,01 + 0,381142 \times 7767,55 = 2272,53 \text{ млн. грн.}$$

X_6 – питома вага реалізованої інноваційної продукції в обсязі промислової продукції	X_7 – кількість освоєних інноваційних видів продукції	X_8 – обсяг виконаних наукових та науково-технічних робіт у фактичних цінах
--	---	---

Модель 3-го рівня

Формування, параметризація та верифікація моделей залежності ендогенних показників інноваційної діяльності Y_{31}, Y_{32}, Y_{33} від екзогенних показників $X_9, X_{10}, X_{11}, X_{12}, X_{13}, X_{14}, X_{15}, X_{16}, X_{17}$

Результати побудови кореляційної матриці для моделей 3-го рівня свідчать, що найбільші за модулем коефіцієнти частинної кореляції між показником X_8 та показниками $X_9 - X_{17}$ спостерігаються для показників $X_{10}, X_{12}, X_{13}, X_{17}$, тому модель матиме вигляд $Y_{31} = f(X_{10}, X_{12}, X_{13}, X_{17})$

$$Y_{31} = -8096,47 + 0,996882 \times X_{10} + 0,61797 \times X_{12} + 0,245077 \times X_{13} + 0,135137 \times X_{17}$$

$$Y_{31} = -8096,47 + 0,996882 \times 865,17 + 0,61797 \times 1309,06 + 0,245077 \times 5024,44 + 0,135137 \times 95985 = 7767,55 \text{ млн. грн.}$$

X_9 – питома вага підприємств, що займалися інноваціями	X_{10} – обсяги фінансування підприємств на дослідження та розробки	X_{11} – обсяги фінансування підприємств на придбання нових технологій	X_{12} – обсяги фінансування підприємств на підготовку виробництва для впровадження інновацій	X_{13} – обсяги фінансування підприємств на придбання машин та обладнання, що пов'язані з управлінням інновацій	X_{14} – кількість впроваджених нових технологічних процесів	X_{15} – кількість організацій, які виконують наукові дослідження і розробки	X_{16} – чисельність науковців	X_{17} – чисельність докторів та кандидатів наук
---	---	--	---	---	--	--	----------------------------------	--

Рис. 4. Багаторівнева система економетричних моделей залежності результативності розвитку національної економіки від параметрів фінансового забезпечення інновацій

Зауважимо, що екзогенні змінні в моделі третього рівня можна вважати керованими, тобто за допомогою інструментів державного регулювання та управлінських рішень керівництва підприємств можна досягти їх збільшення. Розрахунками підтверджено, що збільшення на 1 % керованих екзогенних змінних X_{10} , X_{12} , X_{13} , X_{17} призводить до прогнозованого збільшення ВВП на 0,6 %.

Узгодженість фінансового забезпечення інноваційного розвитку національної економіки за територіальною ознакою може бути досягнута шляхом застосування кластерного підходу, який дозволяє отримати переваги від об'єднання як окремих суб'єктів інноваційного підприємництва в межах регіону, так і окремих регіонів в межах певного територіального утворення з метою підвищення ефективності їх діяльності, зростання конкурентоспроможності економіки на світовому ринку інновацій.

У п'ятому розділі «Роль та місце банківської системи у фінансовому забезпеченні інноваційного розвитку економіки України» здійснено оцінку достатності фінансового потенціалу банківської системи з урахуванням її регіональної специфіки для вирішення завдань ресурсного забезпечення інноваційної моделі структурної перебудови економіки України, розроблено економіко-математичні моделі для оцінки впливу фінансової стійкості банківської системи на рівень фінансування інноваційного розвитку економіки.

Оцінка фінансового потенціалу вітчизняної банківської системи за останні роки дозволяє стверджувати, що протягом тривалого періоду в банківській сфері відбувалися складні процеси трансформації, зміни вектора її економічного розвитку від фінансового зростання до зворотного. Це потребує конкретизації зусиль щодо пошуку дієвих заходів щодо виходу з фінансової кризи та в подальшому – подолання її негативних наслідків. В той же час зміни у структурі ресурсів свідчать про пошук шляхів забезпечення стійкості банківської діяльності, визначеної політикою НБУ, і разом з тим – про поступове підвищення здатності банків залучати депозити і кредити. Банківська система України відновлює необхідний рівень виконання функції основного посередника між заощадженнями населення та інвестиціями в інноваційні заходи.

В роботі доведено, що досліджуючи роль та місце банків у фінансовому забезпеченні інноваційного розвитку, слід враховувати наявність цілого ряду регіональних особливостей (табл. 2). Так, зокрема, сформований автором рейтинг регіонів України за часткою кредитування банками, що мають обласну реєстрацію, в загальних обсягах кредитування економіки цього регіону свідчить про те, що м. Київ і Київська обл. в 2004 р., 2005 р. та 2009 р. займали перше місце в цьому рейтингу; високі позиції займали також Харківська і Дніпропетровська області, тоді як Івано-Франківська область стабільно посідає останнє місце в цьому рейтингу. На територіальну розосередженість банків впливає ряд факторів, серед яких можна виділити наступні: площа території, чисельність населення, обсяг внутрішнього регіонального продукту, обсяг доходів населення, кількість діючих суб'єктів господарювання, середній рівень заробітної плати, інвестиційний рейтинг, рівень розвитку фінансових установ, рівень диверсифікації виробництва, зростання обсягів інвестицій тощо.

**Динаміка рейтингів регіонів України
за результатами діяльності комерційних банків у 2004–2009 рр.***

Регіон (область)	За станом на 01.01.2005				За станом на 01.01.2006				За станом на 01.01.2007				За станом на 01.01.2008				За станом на 01.01.2009				За станом на 01.01.2010			
	А	Б	В	Г	А	Б	В	Г	А	Б	В	Г	А	Б	В	Г	А	Б	В	Г	А	Б	В	Г
Київ та Київська обл.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Група середньої концентрації																								
Дніпропетровська обл.	3	3	2	2	3	3	2	2	3	2	2	2	3	2	2	2	3	2	2	2	3	2	2	2
Донецька обл.	2	3	4	4	2	4	4	5	2	4	4	4	2	3	4	4	2	4	4	4	2	4	3	3
Харківська обл.	6	2	3	3	6	2	3	3	6	3	3	3	6	2	3	3	6	3	3	3	6	3	5	6
Одеська обл.	7	4	5	5	7	4	5	4	7	4	5	5	7	3	5	5	7	4	5	5	7	5	4	4
Запорізька обл.	10	6	7	7	10	6	7	7	12	6	7	7	10	5	8	8	10	6	8	8	12	7	8	8
Львівська обл.	5	5	6	6	5	5	6	6	5	5	6	6	5	4	6	6	5	5	7	6	5	6	7	5
Полтавська обл.	9	7	8	8	9	6	9	11	9	7	11	11	9	6	11	12	9	7	9	9	9	8	9	11
АР Крим	4	6	11	10	4	6	11	9	4	6	10	10	4	5	9	9	4	7	11	12	4	8	11	12
Група незначної концентрації																								
Луганська обл.	8	8	12	13	8	7	12	12	8	7	12	14	8	6	12	14	8	7	13	13	8	8	13	14
Миколаївська обл.	11	0	0	0	10	0	0	0	10	0	0	0	11	0	0	0	10	0	0	0	10	0	0	0
Черкаська обл.	13	0	0	0	11	0	0	0	11	0	0	0	13	0	0	0	11	0	0	0	11	0	0	0
Івано-Франківська обл.	16	9	13	15	13	8	13	15	14	8	14	15	17	7	13	11	13	8	14	10	14	9	15	13
Волинська обл.	23	8	9	12	19	7	8	10	22	7	8	8	15	6	7	7	19	7	6	6	22	8	6	7
Чернігівська обл.	19	7	10	9	16	6	10	8	19	6	9	9	21	5	10	10	16	6	10	15	19	7	10	9
Херсонська обл.	14	0	0	0	12	0	0	0	15	0	0	0	14	0	0	0	12	0	0	0	15	0	0	0
Сумська обл.	12	9	14	11	11	8	14	13	13	7	13	12	12	6	14	13	11	7	12	11	13	8	14	10
Вінницька обл.	17	0	0	0	13	0	0	0	16	0	0	0	18	0	0	0	13	0	0	0	16	0	0	0
Група низької концентрації																								
Житомирська обл.	19	0	0	0	15	0	0	0	20	0	0	0	20	0	0	0	15	0	0	0	20	0	0	0
Хмельницька обл.	15	0	0	0	13	0	0	0	15	0	0	0	16	0	0	0	13	0	0	0	15	0	0	0
Рівненська обл.	22	0	0	0	18	0	0	0	21	0	0	0	24	0	0	0	18	0	0	0	21	0	0	0
Закарпатська обл.	20	9	15	14	17	8	15	14	17	8	15	13	22	7	15	15	17	8	15	14	17	9	12	15
Кіровоградська обл.	18	0	0	0	14	0	0	0	17	0	0	0	19	0	0	0	14	0	0	0	17	0	0	0
Тернопільська обл.	21	0	0	0	17	0	0	0	18	0	0	0	23	0	0	0	17	0	0	0	18	0	0	0
Чернівецька обл.	24	0	0	0	20	0	0	0	22	0	0	0	25	0	0	0	20	0	0	0	22	0	0	0

*Примітка: А – рейтинг регіону за кількістю банків; Б – за кількістю самостійних банків; В – за сумарними активами банків; Г – за сумарним статутним капіталом банків

Динаміка показника насиченості регіонів України місцевими банками свідчить про відносну пропорційність між кількістю банківських установ та чисельністю населення протягом досліджуваного періоду лише у чотирьох областях України: Київській, Дніпропетровській, Одеській та Харківській. За обсягом кредитів, наданих в економіку регіонів, по відношенню до їх валового регіонального продукту, лідерами в 2007–2009 рр. в порядку зменшення їх рейтингу були: Київська, Одеська, Дніпропетровська, Львівська, Волинська, Івано-Франківська та Харківська області.

Вихідною гіпотезою здійснюваного автором дослідження було доведення того факту, що враховуючи розвиток вітчизняного фінансового ринку за банкоцентричною моделлю, банківська система при достатньому рівні її фінансової стійкості виступає як головний «потенційний інвестор» фінансування потреб інноваційного розвитку економіки через використання механізмів кредитування. Розроблена автором система індикаторів фінансової стійкості банківської системи включає макроекономічні та мікроекономічні індикатори, а також індикатори агрегованих фінансових звітів і балансів банків.

Аналіз стійкості банківської системи запропоновано здійснювати за наступними блоками процедур і методів: моніторинг поточної ситуації, аналіз тенденцій, аналіз сценаріїв, стрес-тестування, системи раннього запобігання. Кількісну оцінку фінансової стійкості банківської системи здійснено за допомогою економіко-математичної моделі з використанням методу PATTERN на основі порівняння оптимальних (виходячи зі світового досвіду), фактичних та критичних значень індикаторів фінансової стійкості за наступними групами показників: стійкість капітальної бази, стійкість ресурсної бази, організаційно-структурна стійкість, комерційна стійкість банку.

Досліджуючи проблему оцінки впливу фінансової стійкості банківської системи на рівень фінансування інноваційного розвитку економіки, автор виходив із гіпотези, що в економіці причинно-наслідкові взаємозв'язки приводять у дію механізми функціонування та розвитку об'єктів, тому розділити елементарні ознаки на причинні та наслідкові можна лише з певною умовністю. Для здійснення такого дослідження обрано метод канонічних кореляцій, який дозволяє оцінити кореляцію між новими компонентами (канонічними змінними u_i і v_i) шляхом побудови системи канонічних функцій, визначених як лінійні комбінації початкових ознак.

Як результативні ознаки автором обрано показники фінансового забезпечення інноваційного розвитку економіки України в розрізі джерел його фінансування, а як елементарні ознаки – показники оцінки фінансової стійкості вітчизняної банківської системи, узагальнені та розраховані автором за період 2004–2009 рр. за групами (достатності капіталу, ліквідності, ділової активності, дохідності та прибутковості, оцінки якості активів).

$$\begin{cases} u_1 = 0,0883754 x_1 - 0,757519 x_2 + 0,195574 x_5 \\ v_1 = 0,133075 y_2 + 1,00042 y_4 \end{cases} \quad \begin{cases} u_2 = 0,592119 x_1 - 0,608512 x_2 - \\ - 0,115925 x_5 \\ v_2 = 0,299128 y_3 + 0,970544 y_4 \end{cases} \\
\begin{cases} u_3 = 5,18172 x_6 - 3,96337 x_7 - 0,743553 x_8 \\ v_3 = 0,497809 y_3 + 0,894655 y_4 \end{cases} \quad \begin{cases} u_4 = -5,54052 x_{16} + 5,18629 x_{17} - \\ - 0,666096 x_{18} \\ v_4 = 0,332518 y_3 + 0,96127 y_4 \end{cases} \\
\begin{cases} u_5 = 0,441587 x_1 - 0,423995 x_2 + 0,205613 x_5 \\ v_5 = 0,994919 y_4 + 0,350914 y_5 \end{cases} \quad \begin{cases} u_6 = -2,10799 x_6 + 3,08799 x_7 \\ v_6 = 0,791179 y_4 + 0,752888 y_5 \end{cases} \quad (1) \\
\begin{cases} u_7 = 0,109604 x_{12} + 0,215629 x_{13} - 1,24156 x_{14} \\ v_7 = 0,799157 y_4 + 0,744213 y_5 \end{cases} \quad \begin{cases} u_8 = 0,218476 x_{20} + 1,00754 x_{21} - \\ - 0,0376211 x_{22} \\ v_8 = 0,609791 y_4 + 0,89737 y_5 \end{cases} \\
\begin{cases} u_9 = 0,432842 x_{20} + 0,106322 x_{21} + 1,14374 x_{23} \\ v_9 = 0,997842 y_4 + 0,335817 y_5 \end{cases} ,
\end{cases}$$

де u_1, u_2, u_5 , – канонічні функції оцінки достатності капіталу банків (x_1 – коефіцієнт надійності (рівень левериджу); x_2 – статутний капітал на 1 грн. активних операцій; x_3 – коефіцієнт ефективності використання власних коштів банку; x_4 – коефіцієнт співвідношення власного капіталу та доходних активів; x_5 – коефіцієнт захищеності капіталу);

u_3, u_6 , – канонічні функції оцінки ліквідності банків (x_6 – коефіцієнт короткострокової ліквідності; x_7 – коефіцієнт співвідношення виданих кредитів і залучених депозитів; x_8 – коефіцієнт питомої ваги ліквідних активів в загальному обсязі активів; x_9 – коефіцієнт співвідношення виданих кредитів до сукупних активів);

u_7 – канонічні функції оцінки ділової активності банків (x_{10} – коефіцієнт активності залучених позикових і залучених коштів; x_{11} – коефіцієнт кредитної активності; x_{12} – коефіцієнт загальної інвестиційної активності; x_{13} – коефіцієнт інвестицій в доходних активах; x_{14} – коефіцієнт співвідношення строкових депозитів до виданих кредитів та вкладень у цінні папери);

u_4 – канонічні функції оцінки доходності та прибутковості банків (x_{15} – прибутковість капіталу (ROE); x_{16} – прибутковість активів (ROA); x_{17} – рентабельність діяльності по витратах; x_{18} – коефіцієнт окупності витрат доходами; x_{19} – коефіцієнт фондової капіталізації прибутку);

u_8, u_9 – канонічні функції оцінки якості активів банків (x_{20} – показник якості активів; x_{21} – показник розміру резервів на збитки за позичками та іншими активами; x_{22} – коефіцієнт короткострокового кредитування; x_{23} – питома вага проблемних кредитів в активах банку);

v_i – канонічні функції оцінки рівня забезпечення інноваційного розвитку України в розрізі джерел його фінансування (y_2 – обсяги фінансування технологічних інновацій за рахунок власних коштів суб'єктів інноваційної діяльності; y_3 – обсяги фінансування технологічних інновацій за рахунок коштів Державного бюджету України.; y_4 – обсяги фінансування технологічних інновацій за рахунок коштів іноземних інвесторів; y_5 – обсяги фінансування з інших джерел).

Проведене дослідження дозволило підтвердити гіпотезу, що протягом 2004–2009 рр. рівень фінансування інноваційного розвитку економіки України визначається фінансовою стійкістю банківської системи, про що свідчать значення коефіцієнтів канонічної кореляції ($\geq 0,999$ по кожній з 6 пар канонічних функцій). Істотність отриманих кореляційних взаємозв'язків підтверджена значеннями критерію Пірсона. Запропонований в роботі підхід дозволив отримати якісно нові результати, які можуть бути використані при короткостроковому і середньостроковому прогнозуванні динаміки фінансування інноваційного розвитку економіки у розрізі окремих джерел з урахуванням його регіонального аспекту.

В той же час автор стверджує, що стабільність національної банківської системи є необхідною, але недостатньою умовою для забезпечення ефективних умов інноваційного зростання, ресурсний потенціал вітчизняного фінансового ринку також є вагомим джерелом вирішення проблем інноваційного розвитку.

У шостому розділі **«Напрямки використання інноваційних можливостей фінансового ринку для реалізації завдань фінансового забезпечення інноваційного розвитку національної економіки»** досліджено фактори та інструменти (зокрема, фінансові інновації) підвищення ефективності функціонування фінансового ринку в контексті реалізації завдань фінансового забезпечення інноваційного розвитку національної економіки.

Формування ефективного фінансового ринку в залежності від вибору стратегії його розвитку потребує дотримання принципів: вільного доступу до ринкової інформації і ринкових інструментів; прозорості ринку й реального захисту інвесторів; ліквідності фінансових інструментів ринку; конкурентоспроможності та ефективності; відповідності міжнародним стандартам. Становлення та ефективний розвиток фінансового ринку України в контексті реалізації завдань фінансового забезпечення інноваційного розвитку національної економіки насамперед залежить від: надання умов інвесторам щодо доступу до повної та неупередженої інформації стосовно фінансових активів і операцій, що проводяться на певних сегментах ринку; підвищення вимог до відкритості інформації в процесі функціонування фінансових інститутів; забезпечення балансу інтересів інвесторів, фінансових посередників та їх клієнтів, а також формування умов для підвищення довіри усіх учасників через оптимізацію існуючих ризиків з метою стабілізації вітчизняної фінансової системи.

Фінансовий ринок, окрім спрямування потоків капіталу від власників заощаджень до позичальників, забезпечує умови для формування рівноважної ціни не тільки на гроші, але й на більш «глобалізований» товар, який є об'єктом купівлі-продажу – фінансові ресурси. При цьому слід враховувати той факт, що зі збільшенням обсягів ресурсів збільшується і різноманітність та складність фінансових інструментів. Автором обґрунтовано, що прискорення термінів трансформації ресурсів фінансового ринку в інноваційно спрямований капітал, що може бути використаний суб'єктами інноваційного підприємництва, залежить від тих інструментів, які застосовуються ринковими агентами при здійсненні фінансових операцій. Саме збільшення представлених

на ринку обсягів фінансових ресурсів до певної критичної маси автор вважає поштовхом до зародження передумов для виникнення фінансових інновацій. Фінансові посередники сьогодні усвідомлюють, що традиційні фінансові інструменти не відповідають сучасним вимогам до швидкості, якості та ефективності мобілізації коштів.

Фінансову інновацію запропоновано розуміти як фінансовий продукт (послуга, інструмент) на фінансовому ринку, що має ознаку унікальності, базується на передових фінансових технологіях, здатних забезпечити ефективний перерозподіл наявних ресурсів на фінансовому ринку, підвищення доходності та ліквідності для суб'єкта ринкових відносин та оптимізацію існуючих ризиків.

Враховуючи, що фінансові інновації, які реалізуються як нові методи, інструменти та технології здійснення операцій на фінансовому ринку, знаходяться на окремій позиції в загальній системі інновацій, в роботі визначено специфічні особливості їх формування, прояву, механізмів реалізації та наслідків впливу на розвиток фінансових відносин.

Доведено, що формування і прояв нових властивостей інновацій, які є результатом інтеграційних процесів, поряд із традиційними, передбачають системні зміни не тільки технічного, але й економічного, соціального та структурного характеру, коли фінансову інновацію можна розглядати, не тільки беручи до уваги її чітку спрямованість на остаточний результат (із точки зору одержання прибутку на ринку та задоволення суспільної потреби), але і як чинник, що впливає на параметри процесу фінансового забезпечення інноваційного розвитку економіки. Це дозволить отримати можливість для своєчасного визначення напрямку і періоду часу, необхідних для здійснення корекції прогнозних параметрів фінансового забезпечення інноваційного розвитку економіки, як результат реагування на виникнення фінансової інновації.

Розроблена автором графічна трьохвимірна модель позиціонування фінансових інновацій в межах фінансового ринку (рис. 5) надає уявлення про їх роль та місце як структурної складової механізму фінансового забезпечення інноваційного розвитку економіки і забезпечує можливість та доцільність їх подальшого використання щодо задоволення потреб реального сектора економіки (інтеграційні процеси, системи розрахунків, міжнародна торгівля, концентрація фінансових ресурсів), диверсифікації фінансових інститутів (кредитування, інвестування, страхування, формування додаткових ресурсів), складових фінансового ринку (міжнародні організації, системи валют, фінансові інструменти, інноваційні технології, ринок фінансових послуг) на конкретному етапі інноваційного розвитку економіки.

Одним із важливих факторів зовнішнього середовища, який впливає на формування та тривалість життєвого циклу фінансових інновацій, є структура фінансового ринку. Напрямки впливу зовнішніх і внутрішніх фінансових інновацій на формування організаційних засад розвитку фінансового ринку представлені на рис. 6.

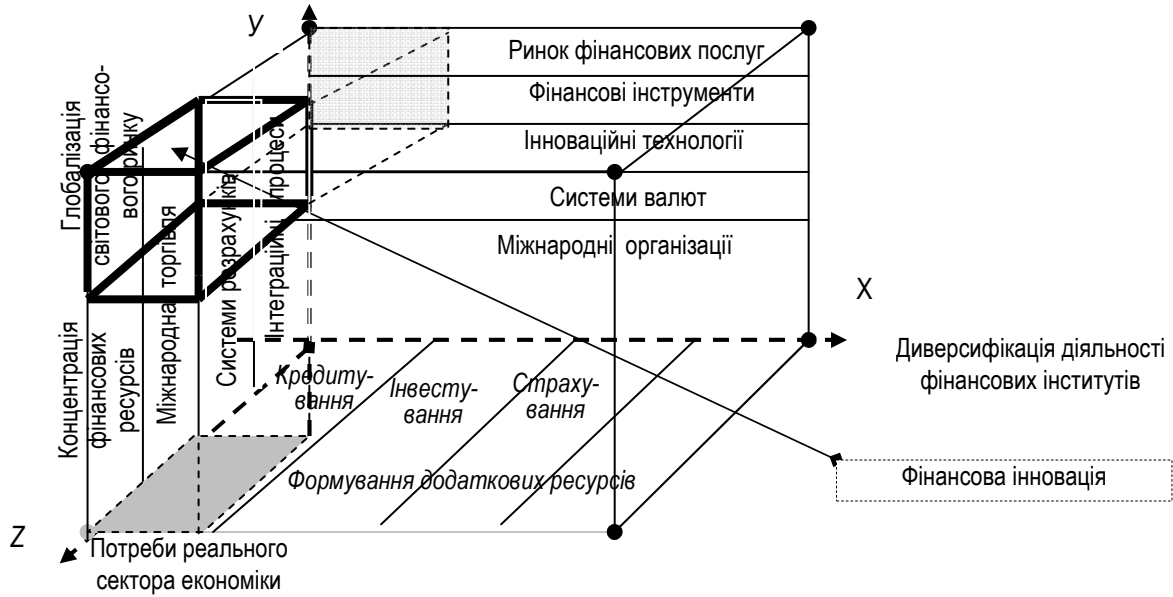

Рис. 5. Трьохвимірна модель позиціонування фінансових інновацій в межах фінансового ринку

Рис. 6. Вплив зовнішніх і внутрішніх фінансових інновацій на формування організаційних засад розвитку фінансового ринку

В роботі запропоновано при прогнозуванні тенденцій розвитку фінансового ринку враховувати тривалість життєвого циклу фінансових інновацій

Встановлені напрямки впливу глобальних інноваційних перетворень та системних трансформацій суспільно-відтворювальних відносин на розвиток фінансового ринку формують наукове підґрунтя для удосконалення комплексу мотиваційно-стимулюючих заходів щодо прискорення кругообігу капіталу на вітчизняному фінансовому ринку, перегляду стратегії та диференціації інструментів його регулювання, зміни пріоритетів у формуванні принципів та методів самоорганізації середовища фінансового посередництва, перегляду системи узгодження економічних інтересів посередників фінансового ринку.

ВИСНОВКИ

У дисертації наведено теоретичне узагальнення і запропоновано нове вирішення наукової проблеми, що виявляється у формуванні теоретико-методологічних засад та механізму фінансового забезпечення інноваційного розвитку національної економіки та обґрунтуванні напрямків оцінки впливу ресурсних можливостей банківської системи і фінансового ринку на ефективність реалізації даного механізму.

Основні висновки виконаного дисертаційного дослідження полягають у наступному:

1. Доведено, що в існуючих умовах трансформації світових економічних відносин інноваційний шлях розвитку має розглядатися як один з найважливіших факторів підвищення конкурентоспроможності економіки. Дослідження розвитку теоретичних уявлень про сутність інновацій та їх системна класифікація дозволили сформуувати перелік інструментів формування, забезпечення і реалізації концептуальних засад економічного розвитку національної економіки на основі інноваційної моделі. Проведений аналіз свідчить, що недосконала структура національної економіки не відповідає загальним тенденціям процесу глобалізації, що існують у світі.

2. За результатами досліджень доведено, що вирішення проблеми модернізації економіки є неможливим без формування ефективної системи фінансового забезпечення її інноваційного розвитку, яке запропоновано розуміти як сукупність економічних відносин, що виникають з приводу пошуку, залучення і ефективного використання фінансових ресурсів та організаційно-управлінських принципів, методів і форм їх впливу на інноваційний розвиток національної економіки. Формування цілісної концепції фінансового забезпечення інноваційного розвитку передбачає його розгляд у тих же просторових, часових, ресурсних межах, що і фінансового забезпечення суспільного розвитку; врахування фінансових можливостей економічної системи та дії внутрішніх закономірностей інноваційного розвитку.

3. Основу розробки нової фінансової політики України має складати концепція векторної конвергенції фінансового забезпечення інноваційного розвитку національної економіки, сутність якої полягає у зближенні з економіками розвинених країн – стратегічних партнерів за параметрами фінансування інновацій на основі дотримання принципів повноти забезпечення економічного

зростання; відповідності певному рівню продуктивного розвитку економіки та вимогам критеріїв членства у складі інтеграційних об'єднань. Реалізація даної концепції вимагає коригування орієнтирів та прогнозованих параметрів розвитку вітчизняної економіки, виходячи з чого автором визначено принципи фінансового забезпечення та критерії інноваційності економіки України.

4. В контексті реалізації концепції векторної конвергенції національна інноваційна система має бути перебудована в напрямку формування таких її підсистем: генерації знань (наука та її сегменти в інших секторах економіки); поширення і застосування знань (етапи дослідження і розробки, виробництва товарів і послуг); комерціалізації нововведень (охоплює ринок науково-технічної продукції, ринкові інститути); професійної підготовки кадрів; інноваційної інфраструктури (правова база, державна макроекономічна й інноваційна політика, корпоративне управління, ринкові механізми); фінансового забезпечення (фінансові інструменти, методи, форми фінансування, важелі впливу та фінансове регулювання).

5. Реалізація моделі економічного зростання на основі інновацій потребує адекватного механізму її фінансового забезпечення, який запропоновано розуміти як упорядковану, взаємопов'язану, узгоджену сукупність фінансових відносин, стимулів, важелів, інструментів, форм та методів, спрямовану на досягнення цілей інноваційної діяльності з урахуванням фінансових можливостей економічної системи та внутрішніх закономірностей інноваційного розвитку.

6. Фінансове забезпечення інноваційного розвитку економіки має бути узгоджене за об'єктами реалізації відповідних заходів (на макро-, мезо- та мікрорівнях), на суб'єктному рівні (при взаємодії державних та ринкових механізмів впливу на національну інноваційну систему), а також за територіальною ознакою (що може бути досягнуто шляхом застосування кластерного підходу, який дозволяє забезпечити умови для об'єднання як окремих суб'єктів інноваційного підприємництва в межах регіону, так і окремих регіонів в межах певного територіального утворення).

7. Практичним інструментарієм реалізації концепції ієрархічної узгодженості при здійсненні фінансового забезпечення інноваційної діяльності є багаторівнева система показників ефективності фінансування інновацій (на макро-, мезо- та мікрорівнях), до якої автором включено абсолютні, відносні та прирістні індикатори, що оцінюють рівень фінансування інновацій за структурою, динамікою, спрямованістю, достатністю, ризикованістю та результативністю.

8. Принцип ієрархічної узгодженості дотриманий також і при побудові багаторівневої системи економетричних моделей залежності результативності розвитку національної економіки від параметрів фінансового забезпечення інновацій. Вона дозволяє формалізувати залежності: на першому рівні – обсягу ВВП України від джерел фінансування інноваційного розвитку; на другому рівні – джерел фінансування інновацій від якісних характеристик інноваційної активності у вітчизняній економіці; на третьому рівні – ендогенних показників

інноваційної діяльності від екзогенних параметрів функціонування національної інноваційної системи.

9. Оцінка фінансового потенціалу вітчизняної банківської системи дозволяє стверджувати, що протягом тривалого періоду в банківській сфері відбувалися доволі складні процеси трансформації загальних тенденцій, зміни вектора її економічного розвитку від напряму сталого фінансового зростання до зворотного, який характеризує конкретні зусилля щодо пошуку дієвих заходів виходу з фінансової кризи та в подальшому подолання її негативних наслідків. В роботі доведено, що досліджуючи роль та місце банків у фінансовому забезпеченні інноваційного розвитку, слід враховувати наявність регіональних особливостей, що можна зробити на основі побудованих автором динамічних рейтингів регіонів України за результатами діяльності комерційних банків.

10. Рівень фінансового забезпечення інноваційного розвитку економіки України залежить від рівня фінансової стійкості банківської системи, оціненої за групами (достатності капіталу, ліквідності, ділової активності, дохідності та прибутковості, якості активів). Це формує методологічне підґрунтя для короткострокового та середньострокового прогнозування динаміки інвестиційного забезпечення потреб реалізації моделі економічного зростання на основі інновацій у розрізі окремих джерел фінансування. Ця гіпотеза підтверджена в роботі на основі застосування методу канонічних кореляцій.

11. Стабільність національної банківської системи є необхідною, але недостатньою умовою для забезпечення ефективних умов інноваційного зростання, ресурсний потенціал вітчизняного фінансового ринку також є вагомим джерелом вирішення проблем інноваційного розвитку. В той же час нові методи, технології та інструменти здійснення фінансових операцій (зовнішні та внутрішні фінансові інновації) впливають на формування організаційних засад розвитку фінансового ринку. Автором визначено просторові та часові межі цього впливу на окремі структурні елементи фінансового ринку з урахуванням супутніх ризиків. Фінансову інновацію запропоновано розуміти як фінансовий продукт (послугу, інструмент) на фінансовому ринку, що має ознаку унікальності, прояви випереджального характеру відповідно до сучасного рівня розвитку фінансів і базується на технологіях, здатен забезпечити ефективний перерозподіл наявних фінансових ресурсів на фінансовому ринку за умови підвищення рівнів доходності й ліквідності та оптимізацію існуючої системи ризиків. При прогнозуванні тенденцій розвитку фінансового ринку слід враховувати тривалість життєвого циклу фінансових інновацій, визначену з урахуванням впливу факторів зовнішнього середовища та результатів аналізу рівня задоволення потреб споживачів фінансових послуг, що забезпечить підґрунтя для реалізації конкурентних переваг фінансових інституцій на етапі комерціалізації фінансових інновацій. Розроблена автором графічна трьохвимірною моделлю позиціонування фінансових інновацій в межах фінансового ринку формує методологічне підґрунтя для визначення їх функцій в структурі механізму фінансового забезпечення інноваційного розвитку економіки.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ

Монографії

1. Колодізев О. М. Методологічні засади фінансового забезпечення управління інноваційним розвитком економіки : монографія / О. М. Колодізев. – Х. : ВД ІНЖЕК, 2009. – 278 с. (16,8 друк. арк.).
2. Колодізев О. М. Визначення резервів активізації кредитування економіки Харківської області на основі аналізу діяльності самостійних банків в регіонах України / О. М. Колодізев, Чанг Хонвенг // Соціально-економічний розвиток регіонів України : проблеми науки і практики : монографія. – Х. : ВД ІНЖЕК, 2007. – С. 247–272 (28,6 друк. арк.). *Особистий внесок*: визначення позиції банківського сектора областей в загальному рейтингу перерозподілу фінансових ресурсів (0,5 друк. арк.).
3. Колодізев О. М. Прогнозування валютних курсів : макро- та мікроекономічні аспекти : монографія / О. М. Колодізев, С. С. Погасій, Є. Г. Федоров. – Х. : ВД «ІНЖЕК», 2008. – 350 с. (22,0 друк. арк.). *Особистий внесок*: досліджено вплив валютного курсу як одного з основних комплексних індикаторів макроекономічної стабільності на соціально-економічний розвиток (7,0 друк. арк.).
4. Колодізев О. М. Розробка методичних підходів щодо удосконалення системи показників фінансового забезпечення інноваційного розвитку національної економіки / О. М. Колодізев // Ліберманівські читання: економічна спадщина та сучасні проблеми : монографія / [під заг. ред. В. С. Пономаренка, М. О. Кизима, О. Г. Зими]. – Х. : ФОП Лібуркіна Л. М. : ВД ІНЖЕК, 2010. – 296 с. (26,0 друк. арк.). *Особистий внесок*: удосконалено систему показників фінансового забезпечення інноваційного розвитку економіки (1,4 друк. арк.).
5. Колодізев О. М. Управління економічним розвитком як результат визначення вектору інноваційної політики України / Ю. Б. Іванов, О. М. Колодізев // Інновації: проблеми науки та практики : монографія / [під заг. ред. Пономаренка В. С., Кизима М. О., Іванова Ю. Б.] – Х. : ФОП Лібуркіна Л. М. : ВД ІНЖЕК, 2009. – 196 с. (14,7 друк. арк.). *Особистий внесок*: структурування складових елементів інноваційного процесу з врахуванням циклічного характеру інноваційного розвитку (0,3 друк. арк.).

Статті у наукових фахових виданнях

6. Гриньова В. М. Визначення реалій переваг створення і функціонування фінансово-промислових груп в Україні / В. М. Гриньова, О. М. Колодізев // Вісник Технологічного університету Поділля. – 2004. – № 3. – С. 22–27 (0,6 друк. арк.). *Особистий внесок*: досліджено закономірності розвитку інтеграційних процесів на основі визначення конкурентних переваг функціонування промислово-фінансових груп (0,3 друк. арк.).
7. Гриньова В. М. Визначення факторів оптимізації банківського кредитування у формі овердрафт за допомогою регресійного аналізу / В. М. Гриньова, О. М. Колодізев // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи

- України : зб. наук. праць. Т. 16. – Суми : УАБС НБУ, 2006. – С. 28–43 (0,85 друк. арк.). *Особистий внесок*: визначено структуру факторів та їх вплив на формування процентного доходу банку (0,42 друк. арк.).
8. Гриньова В. М. Проблеми та перспективи структурної перебудови фінансової системи України на шляху інтеграції у Європейський простір / В. М. Гриньова, О. М. Колодізев // Фінанси України. – 2006. – № 1. – С. 94–100 (0,5 друк. арк.). *Особистий внесок*: обґрунтовано необхідність створення бюро кредитних історій в структурному ланцюгу відносин учасників кредитного ринку (0,25 друк. арк.).
9. Колодізев О. М. Аналіз впливу внутрішніх факторів на ефективність процентної політики банку / О. М. Колодізев, І. М. Чмутова // Управління розвитком : зб. наук. праць. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2005. – № 3. – С. 102–104 (0,3 друк. арк.). *Особистий внесок*: уточнено склад показників оцінки ефективності залучення і розміщення ресурсів банків (0,15 друк. арк.).
10. Колодізев О. М. Банківський бізнес як фактор економічного зростання регіонів України / О. М. Колодізев // Вісник Української академії банківської справи. – 2008. – № 2(25). – С. 37–50 (1,2 друк. арк.).
11. Колодізев О. М. Визначення напрямів оптимізації інноваційного розвитку підприємництва в Україні : Спецвыпуск : в 3-х т. Т.1 // Труды Одесского политехнического университета : научный и производственно-практический сборник по техническим и естетственным наукам. – Одесса, 2002. – С. 218–221 (0,42 друк. арк.).
12. Колодізев О. М. Групування банків України за рівнем достатності капіталу / О. М. Колодізев // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : зб. наук. праць. – Суми : УАБС НБУ, 2008. – Вип. 23. – С. 61–68 (0,54 друк. арк.).
13. Колодізев О. М. Дослідження тенденцій розвитку вітчизняного ринку банківського кредитування в умовах фінансової глобалізації / О. М. Колодізев // Економіка розвитку. – 2007. – № 1 (41). – С. 13–15 (0,4 друк. арк.).
14. Колодізев О. М. Інвестиційна активність України як основа залучення суверенних інвесторів для фінансування широкомасштабних інноваційних проєктів / О. М. Колодізев // Академічний огляд : науково-практичний журнал; Academy Review. – Дніпропетровськ : ДУЕП. – 2008. – № 2. – С. 99–108 (0,8 друк. арк.).
15. Колодізев О. М. Інновації: узагальнення сутності та визначення їх характерних ознак / О. М. Колодізев, А. І. Броннікова // Економіка розвитку. – 2008. – № 1 (45). – С. 101–103 (0,4 друк. арк.). *Особистий внесок*: узагальнено підходи до класифікації інновацій (0,2 друк. арк.).
16. Колодізев О. М. Оцінка впливу іноземного капіталу на стабільність банківської системи України / О. М. Колодізев, Ю. В. Швець // Економіка: проблеми теорії та практики : збірник наукових праць. – Випуск 246 : В 5 т. – Дніпропетровськ : ДНУ, 2008. – Т. III. – С. 632–644 (0,8 друк. арк.). *Особистий внесок*:

- визначено позитивні та негативні наслідки присутності іноземного капіталу в структурі капіталу вітчизняного банківського сектору (0,4 друк. арк.).
17. Колодізев О. М. Оцінка загальних тенденцій розвитку глобального валютного ринку / О. М. Колодізев, В. В. Поляков // Вісник Української академії банківської справи. – 2008. – № 1(24). – С. 3 – 15 (1,8 друк. арк.). *Особистий внесок*: запропоновано рекомендації щодо вибору стратегії функціонування учасників валютного ринку (0,9 друк. арк.).
 18. Колодізев О. М. Реалізація конкурентних переваг комерційного банку при впровадженні процесно-вартісного підходу в загальну систему менеджменту / О. М. Колодізев // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : зб. наук. праць. Т. 19. – Суми : УАБС НБУ, 2007. – С. 120–126 (0,5 друк. арк.).
 19. Колодізев О. М. Ресурсна база банківського кредитування / О. М. Колодізев // Вісник Української академії банківської справи. – 2007. – №1. – С. 65–75 (1,1 друк. арк.).
 20. Колодізев О. М. Роль та місце фондів суверенного багатства у формуванні глобальних потоків капіталу / О. М. Колодізев, В. В. Поляков // Банківська справа. – № 3 (87). – 2009. – С. 3–14. *Особистий внесок*: розроблено заходи щодо захисту внутрішнього ринку капіталів в структурі відносин глобального фінансового ринку (0,4 друк. арк.).
 21. Колодізев О. М. Становлення банківської системи України: минуле, світовий досвід, проблеми реформування / О. М. Колодізев // Банківська справа. – 2000. – № 2. – С. 28–29, 39 (0,5 друк. арк.).
 22. Колодізев О. М. Сутність фінансових інновацій та механізм їх формування в умовах глобалізації фінансових відносин / О. М. Колодізев // Економіка розвитку. – 2007. – № 2 (42). – С. 30–35 (0,9 друк. арк.).
 23. Колодізев О. М. Сучасні тенденції розвитку інноватики як наукової складової менеджменту інноваційних процесів / О. М. Колодізев // Вісник Хмельницького національного університету. – 2005. – № 2. Т. 2. – Хмельницький : Економічні науки. – С. 136–140 (0,4 друк. арк.).
 24. Колодізев О. М. Теоретичні аспекти формування робочої групи при виборі моделі стратегічного управління банком / О. М. Колодізев, О. М. Штаєр // Банківська справа. – №1 (85). – 2009. – С. 3–13 (0,8 друк. арк.). *Особистий внесок*: запропоновано підходи до розробки нових банківських продуктів, удосконалення їх механізму та впровадження новітніх форм залучення додаткового капіталу (0,4 друк. арк.).
 25. Колодізев О. М. Трансфертний підхід до мінімізації ризиків в процесі антикризового управління банком / О. М. Колодізев, І. М. Чмутова // Вісник НБУ. – 2005. – № 10. – С. 25–27 (0,4 друк. арк.). *Особистий внесок*: обґрунтовано доцільність реалізації трансфертного підходу для забезпечення стабілізації фінансового стану банку (0,2 друк. арк.).
 26. Колодізев О. Н. Исследование предпосылок и оценка возможностей интеграции банковской системы Украины в европейский финансовый рынок /

- О. Н. Колодизев, А. О. Жижиль // Бизнес-Информ. – 2007. – № 12(2). – С. 102–105 (0,4 друк. арк.). *Особистий внесок*: визначено особливості впливу процесів глобалізації на різних рівнях системи економічних відносин (0,2 друк. арк.).
27. Колодизев О. Н. Основные направления реформирования банковской системы Украины в условиях становления рыночной экономики / О. Н. Колодизев // Фінансово-економічні проблеми розвитку економіки України : зб. наук. праць. – Х. : Бізнес Інформ, 1999. – С. 74–84 (0,5 друк. арк.).
28. Колодизев О. Н. Оценка качества прибыли заемщика с позиций воспроизводственного подхода / О. Н. Колодизев, И. Н. Чмутава // Вісник ХДЕУ. – 2001. – № 2(18). – С. 61–63 (0,4 друк. арк.). *Особистий внесок*: запропоновано підхід до оцінки якості прибутку позичальника на основі використання індексної моделі (0,2 друк. арк.).
29. Колодизев О. Н. Разработка подсистемы управления валютным риском в дилинговой информационной системе коммерческого банка / О. Н. Колодизев, Е. Г. Федоров // Бизнес-Информ. – 2006. – № 9. – С. 26–30 (0,6 друк. арк.). *Особистий внесок*: визначено структуру факторів впливу на динаміку курсу валют (0,3 друк. арк.).
30. Коригування основних напрямків інноваційної політики України на основі концепції фінансового забезпечення розвитку економіки / В. М. Гриньова, О. М. Колодизев // Бюлетень Міжнародного Нобелівського економічного форуму : збірник наукових праць. – Дніпропетровськ : ДУЕП, 2010. – № 1. Том. 1. – С. 66–75 (0,8 друк. арк.). *Особистий внесок*: обґрунтовано основні положення концепції інноваційного розвитку економіки на засадах векторної конвергенції (0,4 друк. арк.).

Публікації в інших виданнях

31. Колодизев О. М. Визначення ролі банківського сектора в контексті активізації інноваційних процесів трансформаційного розвитку економіки України / О. М. Колодизев // Физические и компьютерные технологии : труды 10-й Междун. научн.-технич. конф., 28–30 сент. 2004 г. – Х. : ХНПК «ФЭД», 2004. – С. 249–251 (0,42 друк. арк.).
32. Колодизев О. М. Впровадження інноваційного банківського менеджменту / О. М. Колодизев // Наука і життя України. – 2006. – № 1. – С. 32–34 (0,12 друк. арк.).

Матеріали наукових конференцій

33. Гриньова В. М. Банківська система України на шляху інтеграції у Європейський простір : кредитне бюро як нова інституція – проблеми та перспективи / В. М. Гриньова, О. М. Колодизев // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: Зб. тез доповідей VIII Всеукр. наук.-практ. конф., 10-11 листоп. 2005 р. – Суми : УАБС НБУ, 2005. – С. 11–13 (0,1 друк. арк. / 0,05 друк. арк.).

34. Гриньова В. М. Впровадження інноваційного банківського менеджменту в контексті формування механізму соціально-економічного розвитку економіки України / В. М. Гриньова, О. М. Колодізев // Теорія і практика сучасної економіки : тези доп. за матеріалами VI Міжнар. наук.-практ. конф., Черкаси, 28–30 вересня 2005 р. – Черкаси : ЧТДУ, 2005. – С. 7–11 (0,28 друк. арк. / 0,14 друк. арк.).
35. Гриньова В. М. Реалізація стратегії інноваційного розвитку України в контексті активізації процесів глобальних перетворень / В. М. Гриньова, О. М. Колодізев // М. І. Туган-Барановський – видатний вчений економіст. Спадщина та новації : тези доп. за матеріалами Міжнар. наук.-практ. конф. – Донецьк : ДонДУЕТ, 2005. – Т. I. – С. 99–101 (0,1 друк. арк. / 0,05 друк. арк.).
36. Гриньова В. М. Роль банків в економічному розвитку регіонів / В. М. Гриньова, О. М. Колодізев // Міжнародна банківська конкуренція: теорія і практика : тези доп. за матеріалами II Міжнар. наук.-практ. конф., 31 травня – 01 червня 2007 р., Суми : УАБС НБУ, 2007. – С. 33–34 (0,1 друк. арк. / 0,05 друк. арк.).
37. Гриньова В. М. Управління ліквідністю банківської системи на етапі фінансової кризи / В. М. Гриньова, О. М. Колодізев // Міжнародна банківська конкуренція : теорія і практика. Матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конференції (21–22 травня 2009 року) : у 2 т. Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2009. – Т. 1. – С. 144–147 (0,2 друк. арк. / 0,1 друк. арк.).
38. Колодізев О. М. Аналіз досвіду функціонування світового ринку валют / О. М. Колодізев // Становлення і розвиток банківської системи України в умовах ринкових перетворень в економіці : тези доп. за матеріалами Всеукр. наук.-практ. конф. до 30-річчя факультету банківського бізнесу ТНЕУ, 21–22 травня 2008 р. – Тернопіль : Астон, 2008. – С. 50–52 (0,15 друк. арк.).
39. Колодізев О. М. Аналіз проблем активізації споживчого кредитування та його ризиків / О. М. Колодізев // Фінанси, грошовий обіг і кредит в підвищенні добробуту населення України : тези доп. за матеріалами Всеукр. наук.-практ. конф., 16–18 травня 2008 р. – Сімферополь : Національна академія природоохоронного та курортного будівництва, 2008. – С. 34–36 (0,26 друк. арк.).
40. Колодізев О. М. Аналіз тенденцій розвитку системи фінансового моніторингу в банківському секторі України / О. М. Колодізев // Сучасні проблеми фінансово моніторингу : збірник матеріалів Першої Всеукраїнської наук.-практ. конф. (3 грудня 2008 р.). – Х. : ХНЕУ, 2008. – С. 73–78 (0,2 друк. арк.).
41. Колодізев О. М. Дослідження фінансових інновацій та їх певних особливостей на окремих етапах розвитку інтеграційних процесів / О. М. Колодізев // Інтеграційні процеси та розвиток фінансової системи України : зб. тез доп. за матеріалами всеукраїнської науково-практичної конференції (29–30 листопада 2006 року). – Х : ХНЕУ, 2006. – С. 144–148 (0,15 друк. арк.).
42. Колодізев О. М. Інноваційний розвиток промислових корпорацій та організаційні форми їх міжнародної кооперації в умовах поглиблення глобалізації

- / О. М. Колодізев // М. І. Туган-Барановський – видатний вчений економіст. Спадщина та новації : тези доп. за матеріалами Міжнар. наук.-практ. конф. – Донецьк : ДонДУЕТ, 2005. – Т. І. – С. 122–124 (0,18 друк. арк.).
43. Колодізев О. М. Кредитний механізм як інструмент стимулювання гео економічного розвитку регіонів / О. М. Колодізев // Сучасні аспекти фінансового управління економічними процесами : тези доп. за матеріалами Всеукр. наук.-метод. конф. 5–8 вересня 2007 р. – Севастополь : Вид-во СевНТУ, 2007. – С. 134–136 (0,2 друк. арк.).
44. Колодізев О. М. Проблеми визначення пріоритетів інноваційної політики та формування оптимальної моделі інноваційного розвитку України / О. М. Колодізев // Динаміка наукових досліджень 2004. Економіка підприємства : тези доп. за матеріалами III Міжнар. наук.-практ. конф. – Дніпропетровськ : Наука і освіта, 2004. – Т. 47. – С. 17–19 (0,21 друк. арк.).
45. Колодізев О. М. Проблеми розвитку маркетингу банківських послуг / О. М. Колодізев // Маркетингові дослідження в Україні : тези доп. за матеріалами III Міжнар. наук.-практ. конф., 25–28 травня 2003 р. – К. : КНТЕУ, 2004. – С. 46–48 (0,1 друк. арк.).
46. Колодізев О. М. Теоретичне узагальнення вивчення сутності інновацій та їх класифікація / О. М. Колодізев // Управління підприємством: проблеми та шляхи їх вирішення : тези доп. за мат. Міжнар. наук.-практ. конф., 6–8 жовтня 2005 р. – Т. 1. – Донецьк : ДонДУЕТ, 2005. – С. 281–286 (0,5 друк. арк.).
47. Колодізев О. М. Формування ефективного механізму кредитного забезпечення як фактора інноваційного розвитку економіки / О. М. Колодізев // Теорія і практика сучасної економіки : тези доп. за матеріалами V Міжнар. наук.-практ. конф., Черкаси, 15–17 вересня 2004 р. – Черкаси : ЧТДУ, 2004. – С. 37–39 (0,2 друк. арк.).

Підручники і навчальні посібники

48. Колодізев О. М. Гроші і кредит : підручник / О. М. Колодізев, В. Ф. Колесніченко – К. : Знання, 2010. – 615 с. (49,66 друк. арк. / 24,83 друк. арк.).
49. Колодізев О. М. Гроші та кредит : навчальний посібник для самостійного вивчення дисципліни / О. М. Колодізев, О. Р. Яременко. – Х. : Видавничий Дім ІНЖЕК, 2004. – 156 с. (9,1 друк. арк. / 4,55 друк. арк.).
50. Колодізев О. М. Дилінгові операції : навч. посіб. / Колодізев О. М., Шамша Б. В. – Х. : ВД ІНЖЕК, 2009. – 456 с. (28,5 друк. арк. / 14,25 друк. арк.).
51. Колодізев О. М. Маркетинг у банку : навч. посіб. / О. М. Колодізев, Д. В. Трегуб, О. В. Хмеленко. – Х. : ВД ІНЖЕК, 2004. – 156 с. (9,45 друк. арк. / 3,15 друк. арк.).
52. Колодізев О. М. Фінансовий менеджмент в банках: концептуальні засади, методологія прийняття рішень у банківській сфері : навч. посіб. / О. М. Колодізев, І. М. Чмутова, І. О. Губарева – Х. : ВД ІНЖЕК, 2004. – 408 с. (21,9 друк. арк. / 7,3 друк. арк.).

АНОТАЦІЯ

Колодизев О. М. Фінансове забезпечення інноваційного розвитку національної економіки. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.08 – Гроші, фінанси і кредит. – Державний вищий навчальний заклад «Українська академія банківської справи Національного банку України», Суми, 2010.

У дисертації сформовано теоретико-методологічні засади концепції векторної конвергенції фінансового забезпечення інноваційного розвитку економіки України та механізм перебудови національної інноваційної системи в межах цієї концепції; сформульовано принципи взаємодії та узгодження механізмів фінансового забезпечення інноваційного розвитку на суб'єктному, об'єктному рівнях та за територіальною ознакою; розроблено багаторівневу систему показників оцінки ефективності фінансування інновацій та ієрархічну систему економетричних моделей залежності результативності розвитку національної економіки від параметрів фінансового забезпечення інновацій; запропоновано підходи до оцінки впливу регіональних диспропорцій на можливості банківського фінансування інновацій; на основі застосування економіко-математичного моделювання оцінено вплив фінансової стійкості банківської системи на рівень фінансування інноваційного розвитку економіки; обґрунтовано можливості використання фінансових інновацій для підвищення ефективності функціонування фінансового ринку в контексті реалізації завдань фінансового забезпечення інноваційного розвитку національної економіки; поглиблено сутність і трактування змісту категоріального апарату фінансового забезпечення інновацій.

Ключові слова: інновація, інноваційний розвиток, фінансове забезпечення, джерела фінансування, національна інноваційна система, векторна конвергенція, банківська система, фінансовий ринок.

АННОТАЦИЯ

Колодизев О.Н. Финансовое обеспечение инновационного развития национальной экономики. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени доктора экономических наук по специальности 08.00.08 – Деньги, финансы и кредит. – Государственное высшее учебное заведение «Украинская академия банковского дела Национального банка Украины», Сумы, 2010.

В диссертации представлено теоретическое обобщение и предложено новое решение научной проблемы, состоящей в формировании теоретико-методологических принципов и механизма финансового обеспечения инновационного развития национальной экономики, а также в обосновании направлений оценки влияния ресурсных возможностей банковской системы и финансового рынка на эффективность реализации данного механизма.

Исследование развития теоретических представлений о сущности инноваций и их системная классификация позволили сформировать перечень инструментов формирования, обеспечения и реализации концептуальных принципов экономического развития национальной экономики на основе инновационной модели. В результате исследований доказано, что решение проблемы модернизации экономики является невозможным без формирования эффективной системы финансового обеспечения ее инновационного развития, которое должно рассматриваться в тех же пространственных, временных, ресурсных границах, что и финансового обеспечения общественного развития; с учетом экономической основы финансового обеспечения инноваций и действия внутренних закономерностей инновационного развития.

Основу разработки новой финансовой политики Украины, по мнению автора, должна составлять концепция векторной конвергенции финансового обеспечения инновационного развития национальной экономики, реализация которой требует соответствующей корректировки ориентиров и прогнозируемых параметров развития национальной инновационной системы, основными подсистемами которой предложено считать следующие: генерации знаний; распространения и применения знаний; коммерциализации нововведений; профессиональной подготовки кадров; инновационной инфраструктуры.

Элементы механизма финансового обеспечения инновационного развития экономики должны быть согласованными по объектам реализации соответствующих мероприятий (на макро-, мезо- и микроуровнях), на субъектном уровне (при взаимодействии двух главных подсистем – государственного и рыночного влияния на национальную инновационную систему), а также по территориальному признаку (что может быть достигнуто путем применения кластерного подхода, который позволяет обеспечить условия для объединения как отдельных субъектов инновационного предпринимательства в пределах региона, так и отдельных регионов в пределах определенного территориального образования).

Практическим инструментарием воплощения идеологии иерархической согласованности при осуществлении финансового обеспечения инновационной деятельности должна выступать разработанная автором многоуровневая система показателей эффективности финансирования инноваций (на макро, мезо- и микроуровнях), а также многоуровневая система эконометрических моделей зависимости результативности развития национальной экономики от параметров финансового обеспечения инноваций.

В работе выдвинута и на основе метода канонических корреляций подтверждена гипотеза, что уровень финансового обеспечения инновационного развития экономики Украины зависит от уровня финансовой стойкости банковской системы, оцененной за группами (достаточности капитала, ликвидности, деловой активности, доходности и прибыльности, качества активов). В работе доказано, что исследуя роль и место банков в финансовом обеспечении инноваций, следует учитывать наличие целого ряда региональных особенностей, что

можно сделать на основе построенных автором динамических рейтингов регионов Украины по результатам деятельности коммерческих банков.

Ресурсный потенциал отечественного финансового рынка также является весомым источником решения проблем инновационного развития. Автором определены пространственные и часовые границы влияния финансовых инноваций на отдельные структурные элементы финансового рынка с учетом сопутствующих рисков. При прогнозировании тенденций развития финансового рынка предложено учитывать длительность жизненного цикла финансовых инноваций, определенную с учетом влияния факторов внешней среды и результатов анализа уровня удовлетворения потребностей потребителей финансовых услуг.

Ключевые слова: инновация, инновационное развитие, финансовое обеспечение, источники финансирования, национальная инновационная система, векторная конвергенция, банковская система, финансовый рынок.

SUMMARY

O. Kolodizev. Financial provision of innovative development of the national economy. – Manuscript.

Dissertation for the acquisition of the scientific degree of Doctor of Economics in the speciality 08.00.08 – Money, finance and credit. – State higher educational institution “Ukrainian Academy of Banking of the National Bank of Ukraine”, Sumy, 2010.

The dissertation is devoted to the theoretical and methodological foundations of the conception of vectorial convergence in the financial provision of the innovative development of the Ukrainian economy and the mechanism for the transformation of the national innovation system within this conception; it forms the principles of interaction and consistency of the mechanisms for the financial provision of innovative development on the subjective and objective levels and on the basis of the territorial attributes; it develops a multilevel system of indicators for assessing the efficiency of financial innovations and hierarchical system of econometric models of the dependability of the effectiveness in the development of the national economy on the parameters of financial provision of innovations; it offers approaches to the assessment of the influence of regional disproportions on the ability of the bank financing of investments; on the basis of economic and mathematical modeling it evaluates the impact of the banking system's financial stability on the level of financing of the economy's innovative development; it substantiates the possibilities for the use of financial innovations for raising the efficiency of the financial market's functioning in the context of realization of the tasks of the financial provision of the national economy's innovative development; it extends the essence and interpretation of the categorical apparatus of the financial provision of innovations.

Key words: innovation, innovational development, financial provision, sources of financing, national innovational system, vectorial convergence, banking system, financial market.

Відповідальний за випуск
доктор економічних наук, професор
Козьменко Сергій Миколайович

Підписано до друку 24.12.2010.
Формат 60x90/16. Обл.-вид. арк. 1,9.
Гарнітура Times. Тираж 120 пр.

Державний вищий навчальний заклад
“Українська академія банківської справи
Національного банку України”
40000, м. Суми, вул. Петропавлівська, 57.
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
видавців, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції: серія ДК № 3160 від 10.04.2008

